

Кажуць, у вёсцы — не свацаца. Усё тут, маўляў, на далоні — і добрае, і дрэннае. Ледзь нешта гаспадыня недарабіла, недагледзела, і пайшла пагалоска...

Прыпомнішы творы класічнай літаратуры, карэспандэнт «Звязды» згадаў, што ва ўстановы такога кшталту, а менавіта ламбарды, людзі звярталіся недарабіла, недагледзела таму, калі іх фінансы спявалі рамансы.

Традыцыйна ў першыя дні новага навучальнага года школьнікі пішуць сачыненне на тэму «Як я правёў лета». Вось і «Звязда» напрасіла некалькіх публічных асоб падыяліцца ўражаннямі...

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

«БЕЛАРУСЬ ЗАЦІКАЎЛЕНА Ў РАЗВІЦЦІ СУПРАЦОЎНІЦТВА З ПАР»

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка пацвярджае зацікаўленасць беларускага боку ў развіцці супрацоўніцтва з Паўднёва-Афрыканскай Рэспублікай. Аб гэтым кіраўнік дзяржавы заявіў учора на сустрэчы з міністрам міжнародных сувязяў і супрацоўніцтва ПАР Маітэ Нкаана-Машабанэ, паведамлілі БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Як адзначыў Прэзідэнт, адносіны паміж дзвюма краінамі ў галіне палітыкі і дыпламатыі складваюцца даволі паспяхова. «Нашы вышэйшыя службовыя асобы, міністры не адзін раз наведвалі Паўднёва-Афрыканскую Рэспубліку. У нас пастаянны кантакт. Вельмі паспяхова ў частцы перагаворнага працэсу развіваюцца кантакты прадпрыемстваў», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

«Мы нядрэнна вывучылі вашу краіну, ведаем эканоміку ПАР. Адсюль наша зацікаўленасць у супрацоўніцтве», — заявіў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка, у прыватнасці, адзначыў, што ПАР мае найбагацейшыя запасы карысных выкапняў, актыўна развівае сельскую гаспадарку. У цэлым беларуская і паўднёва-афрыканская эканомікі ўзаемадапаўняльныя.

«Мы запрасілі Прэзідэнта ПАР наведаць Беларусь. Ён згадзіўся ў бліжэйшы час прыехаць сюды. Мы надаём гэтым вельмі вялікае значэнне. Упэўнены, калі гэты візіт адбудзецца, ён дасць дадатковы штуршок развіццю нашых адносін», — заявіў кіраўнік дзяржавы.

У гэтым плане Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што візіт у Беларусь міністра міжнародных сувязяў і супрацоўніцтва ПАР з'яўляецца знакавым: «Мы вельмі разлічваем, што вы бліжэй пазнаёміцеся з нашай краінай. Мы ў гэтым зацікаўлены, паколькі ад такіх ключавых фігур залежаць перспектывы нашага супрацоўніцтва».

У сваю чаргу Маітэ Нкаана-Машабанэ падзякавала за супрацоўніцтва, якое гістарычна развіваецца паміж дзвюма дзяржавамі, эканамічныя кантакты і цёплы прыём, аказаны ёй на беларускай зямлі. «Я прывезла з сабой самыя цёплыя прывітаны ад Прэзідэнта ПАР Джэйкаба Зумы. Ён з радасцю прыняў вашу запрашэнне наведаць Беларусь. Мы ажыццявілі гэты візіт у 2014 годзе, пасля таго як у ПАР пройдуць выбары», — сказала міністр.

Маітэ Нкаана-Машабанэ згадзілася, што эканомікі Беларусі і ПАР ўзаемадапаўняюць адна адну. «Мы знаходзімся тут, каб заклаці асновы гэтага супрацоўніцтва і ў далейшым рэалізаваць увесь яго патэнцыял», — адзначыла яна.

Паводле слоў міністра, на праведзеных у Беларусі сустрэчах былі дакладна вызначаны тры напрамкі супрацоўніцтва, дзе ёсць патэнцыял для развіцця ўзаемадзеяння. «Гэта такія сферы, як распрацоўка карысных выкапняў. Тут Беларусь мае неабходны вопыт і абсталяванне, якое мы можам выкарыстоўваць. Сельскагаспадарчы сектар таксама адкрывае шырокія гарызонты супрацоўніцтва і можа выкарыстоўвацца Беларуссю не толькі для вываду на паўднёва-афрыканскі рынак, але і на рынкі іншых краін рэгіёна», — заявіла Маітэ Нкаана-Машабанэ.

Парламенцкія сустрэчы

УРАЧ ЗМОЖА АДМОВІЦА РАБІЦЬ АБОРТ

Законапраект аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Закон Рэспублікі Беларусь «Аб ахове здароўя» — адзін з тых, што найбольш абмяркоўваюцца ў грамадстве. З шэрагам гучных прапановаў, сярод якіх — забарона аборту, выступалі прадстаўнікі Праваслаўнай і Католіцкай Цэркваў у Беларусі, урачы прапаноўвалі ўскласці на п'яніц выдаткі на іх лячэнне, гучалі прапановы ўвесці плату за лячэнне ў дзённых стацыянарах... У якім выглядзе законапраект падрыхтаваны да першага чытання, заплававанае на вясеннюю сесію, «Звяздзе» расказаў намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па ахове здароўя, фізічнай культуры, сямейнай і моладзевай палітыкі Валянцін МІЛАШЭЎСКІ.

— Валянцін Станіславіч, якія галоўныя мэты дапаўненняў у Закон «Аб ахове здароўя»?

— Прафілактыка хвароб. У аснову ўсёй сістэмы аховы здароўя пакладзены клопат пра чалавека, умацаванне яго здароўя і павелічэння працягласці жыцця. Аднак само наша насельніцтва недастаткова клопатлівае аб сваім здароўі, не жадае адмаўляцца ад шкодных звычак, вёсці здаровы лад жыцця.

СТАР 2

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

АРМЕНІЯ ЎСТУПІЦЬ У МЫТНЫ САЮЗ

Апаведную заяву па выніках перамоў падпісалі лідары Расіі і Арменіі. «Прэзідэнты пацвердзілі нацэлянасць РФ і Рэспублікі Арменія на далейшае развіццё працэсуў эканамічнай інтэграцыі на Еўразійскай прасторы, — гаворыцца ў дакуменце. — У гэтым кантэксте прэзідэнт Рэспублікі Арменія Серж Саргсян заявіў аб рашэнні Рэспублікі Арменія ўступіць у Мытны саюз і зрабіць у гэтых мэтах неабходныя практычныя крокі, а ў далейшым удзельнічаць у фарміраванні Еўразійскага эканамічнага саюза».

ЯПОНІЯ ПАБУДУЕ ЛЕДЗЯНУ СЦЯНУ ВАКОЛ «ФУКУСІМЫ-1»

Улады Японіі маюць намер інвеставаць сотні мільянаў долараў у пабудову падземнай ледзяной сцяны вакол ядзернага рэактара АЭС «Фукусіма-1». Гэта неабходна для таго, каб спыніць уцёкі радыяактыўнай вады. Як заявіў прадстаўнік японскага ўрада, згодна з першапачатковай ацэнкай, праект запатрабуе каля 473 мільярд долараў інвестыцый. Сёння для ахалоджвання рэактараў запампоўваецца вада, аднак захоўваць яе ў вялікіх колькасцях уладальнік АЭС, кампанія «Тэрсэ», не ў стане. У апошнія тры дні было зафіксавана некалькі ўцёчак заражанай вады, пасля чаго ўрад прыняў рашэнне ўмяшчаць у сітуацыю.

MICROSOFT НАБЫЛА NOKIA

Акцыі Nokia на пачатку тэароў у Хельсінкі ў аўторак узляцелі на 47%. Адрозніваючы пачатку тэароў цэны вырасталі з 2,96 да 4,36 долара за адну акцыю. Паўднёвы кошт крыху знізіўся, і да поўдня акцыі Nokia таргаваліся на ўзроўні 4-4,2 долара. Рынкавая капіталізацыя кампаніі вырастае да 15,5 мільярд долараў. Рэкордны ў гісторыі фінскага тэлемауніцыпальнага гіганта рост акцый рушыў услед за паведамленнем аб тым, што кампанія прадае сваё падраздзяленне па вытворчасці і аслугоўванні мабільных тэлефонаў карпарацыі Microsoft. Найбуйнейшы ў свеце вытворца праграмаўнага забеспячэння дамовіўся аб набыцці мабільнага падраздзялення Nokia за 7,1 мільярд долараў. Здзелка, як чакаецца, будзе закрыта ў I квартале наступнага года. Яе павінны ўхваляць акцыянеры Nokia і рэгулятары ў ЗША, ЕС і Фінляндыі.

ПАЎСТАГОДДЗЯ З БЕЛАРУСКАЙ ПРАПІСКАЙ

Абрысы Айчыны

Амаль 50 гадоў таму расійская вёска Каськова увайшла ў склад Беларусі.

Гэта лёс. Нарадзіцца ў месцы, з якога пачынаецца твая Радзіма! Можна пражыць цэлы век, адчуваючы сябе апошнім, крайнім, але так і не зразумець, што менавіта ў крайніх, памежных вёсках і ёсць наш пачатак. Можна ўжо ад нараджэння ісці па зямлі, па адзінай вуліцы сваёй вёскі з пачуццём сапраўднага гонару, што і ты ёсць гэты пачатак...

Мы не станем аспрэчваць асабістых перакананняў тых, хто не лічыць ускрай дзяржавы яе пачаткам. Абрысы Айчыны — гэта кароткія фотараспаведы пра цэлыя населеныя пункты, лёс якіх быць памежнымі. Упершыню рубрыка з'явілася на старонках «Звязды» восем гадоў таму, каб асветляць жыццё вёсак, пасёлкаў і хутароў уздоўж мяжы з Расіяй, Украінай, Польшчай, Літвой і Латвіяй. Мы шукаем цікавыя факты і самабытных людзей на гэтых ускрайных землях. Знаходзім і хочам падыяліцца ўбачаным з чытачамі.

Сёння завітаем у вёску Каськова, якая знаходзіцца ў Мсціслаўскім раёне на самай мяжы з Расійскай федэрацыяй, побач з важным гістарычным шляхам з Магілёва і Мсціслава на Смаленск і Маскву.

Адзін з гаспадароў Каськова — Мікалай Савушкін (на фотаздымку), для якога ў назве роднай вёскі гучыць і бачыцца так шмат: і ветлівыя твары суседзяў, і добрыя вокны іх гасцінных дамоў, і рака Сож з шырокім пойменным лугам, на якім пасецца памочнік — конь Малыш.

СТАР 4

ЗАРОБАК У ВАЛЮЦЕ Ў РАЗЛІК ПЕНСІІ НЕ ЎКЛЮЧАЕЦА

Якія дакументы неабходны для прызначэння пенсіі? Што рабіць, калі якіясьці паперы страчаны? І наогул, хто іх павінен збіраць — орган па працы, занятасці і сацыяльнай абароне, наймальнік або сам работнік? Адказы на гэтыя і многія іншыя пытанні, звязаныя з падрыхтоўкай і падачай дакументаў для прызначэння пенсіі, можна было атрымаць у ходзе алайн-канферэнцыі ў Міністэрстве працы і сацыяльнай абароны.

У ёй бралі ўдзел начальнік галоўнага ўпраўлення пенсійнага забеспячэння Наталля МУРАШКЕВІЧ, начальнік аддзела арганізацыі пенсійнага забеспячэння Ніна ЛУЗІНА, начальнік аддзела пенсійнага заканадаўства Алена ГОМАРАВА і іншыя спецыялісты міністэрства.

Тамара Супрановіч, *Maginёў*: — 31 красавіка 1983 года працую фельчарам вязанай брыгады хуткай медыцынскай дапамогі. Спачатку — 4 гады (да чэрвеня 1987 года) — у Слаўгарадскай ЦРБ. Затым — у Магілёве. У жніўні 2014 года споўніцца 50 гадоў. Ці маю я права на пенсію за выслугу гадоў, якія дакумен-

ты неабходны для прызначэння пенсіі і хто павінен іх рыхтаваць?

Ніна ЛУЗІНА: — Дакументы, неабходныя для прызначэння пенсіі, афармляюцца працадаўцам па месцы апашняй працы. Для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў неабходны дакументы аб стажах, у тым ліку спецыяльным (удакладнальным даведкі працадаўцаў)

і прафесійным (звесткі Фонду сацыяльнай абароны насельніцтва). Таксама неабходныя даведкі аб заробку (да 2003 года). З улікам канкрэтнай сітуацыі могуць быць запатрабаваны дадатковыя дакументы (напрыклад, дакументы аб змене прозвішча, пасведчанні аб нараджэнні дзяцей). Вычарпальны пералік неабходных дакументаў заканадаўствам не прадугледжаны. Рашэнне аб прызначэнні пенсіі прымаецца органам па працы, занятасці і сацыяльнай абароне на падставе пададзеных яму дакументаў.

Права на пенсію за выслугу гадоў прадстаўлена фельчарам вязаных брыгад станцый хуткай і неадкладнай медыцынскай дапамогі і фельчарам апашняй працы. Для прызначэння пенсіі за выслугу гадоў неабходны дакументы аб стажах, у тым ліку спецыяльным (удакладнальным даведкі працадаўцаў)

СТАР 2

ЗАВОЧНАЯ «ПРАМАЯ ЛІНІЯ»

Пытанні прафілактыкі і лячэння стрававода, страўніка, кішчэніка, печані і падстраўнікавай залозы можна пакінуць па нумары газеты «Звязда» 8 (017) 287 18 29 да 5 верасня. На старонках нашага выдання на іх адкажуць дацэнты 2-й кафедры ўнутраных хвароб Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, кандыдаты медыцынскіх навук, урачы-гастраэнтэролагі вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі Мікалай КАПРАЛАЎ і Грына ШАЛАМІЦКАЯ.

І пра страўнік, і пра печань

Прыватная арэнда

БЮДЖЭТНЫХ КВАТЭР У МІНСКУ НЕ ЗАСТАЛОСЯ Спецыялісты агенцтваў нерухомасці прапануюць кліентам арэнднае жыллё коштам ад 500 USD

Яшчэ ў першай палове жніўня наша выданне прадказвала павелічэнне цэнінаў на прыватную арэнду прыкладна на 5—10%. Нам тады здавалася, што стандартная аднапакаёўка не можа рэальна каштаваць даражэй за 350—400 долараў. Моцны студэнцкі ажыятаж у апошнія дэкады жніўня практычна цалкам «вымыў» усё бюджэтнае арэнднае жыллё ў сталіцы. А што будзе далей? Пра сённяшнюю сітуацыю на сталічным рынку арэнды і прагнозы на бліжэйшую перспектыву карэспандэнт «Звязды» паведамліла намеснік генеральнага дырэктара Цэнтра гандлю нерухомасцю «ПАКАДАН» Аксана ЛУКАШЭВІЧ.

Выбары ўвогуле няма

Менавіта так катэгарычна заяўляюць аб наяўнасці бюджэтных кватэр на рынку спецыялісты агенцтваў нерухомасці. Толькі за апошнія некалькі тыдняў прапаноўва звычайных стандартных кватэр зменшылася ў некалькі разоў, а попыт працягвае павялічвацца. Хваля заяў ад патэнцыяльных кліентаў, якія хочучы здымаць параўнальна таннае

жыллё (ад 300 да 450 долараў), у агенцтвах цяпер не рэгіструецца.

— Мы цяпер не заключаем дагаворы з кліентамі на нейкую нерэальную перспектыву аб магчымай таннай арэндзе, — тлумачыць сітуацыю спадарыня Лукашэвіч. — Грошы бярэцца толькі ў тых выпадках, калі на атрыманы заказ існуе рэальнае жыллё, а таму мы можам дапамагчы людзям з арэнды.

А вось у «засеках» агенцтваў нерухомасці сёння засталася толькі дарагія кватэры. На рынку арэнды існуюць аднапакаёвыя кватэры прымальнай якасці, з добрым рамонтам і не вельмі старой мэбляй, кошт арэнды якіх пачынаецца ад 500 долараў. У такіх кватэрах бизнес-класа добрая кухня, вялікі халадзільнік, сучасная пральная машына і тэлевізар. Звычайна, стандартных кватэр без усіх гэтых бытавых «наваротаў» па меншым кошце на рынку сёння няма.

Тут адрозніваецца, што не існуе таннага жылля менавіта ў сегменце новай прапановы здымных кватэр, які кантралюецца агенцтвамі нерухомасці. Цэннік арэнды стандартных кватэр, якія здаюцца ўжо даволі працяглы час, застаецца і цяпер на значна меншым узроўні.

СТАР 2

Фота Аляксандра КЛЕШЧУКА.

ISSN 1990 - 763X 91771990176308

УРАЧ ЗМОЖА АДМОВІЦЦА РАБІЦЬ АБОРТ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Па звестках Сусветнай арганізацыі аховы здароўя, стан здароўя насельніцтва залежыць ад сістэмы аховы здароўя (якой бы развітай яна не была) толькі на 8-10%; ад экалагічных фактараў — на 20-23%; ад харчавання — на 10-11%; а ад ладу жыцця — на 58-60%!

Заканпраект накіраваны на тое, каб больш увагі надаць менавіта здравому ладу жыцця. Не сакрэт, што ў нас прадпрыемствам бывае нават выгядна, каб яго супрацоўнікі хварэлі, бо гэта дазваляе эканоміць фонд заробатнай платы. Дні, калі работнік быў непрацаздольным, аплачвае Фонд сацыяльнай абароны. Ды і ў менталітэце нашым закладнае спадгаліва ставіцца да хваравітых людзей. Такія расцею карыстаюцца п'яготамі, ім выдзяляюць пецуёўкі ў санаторыі... Таму ў нас, на маю думку, быць здаровым нывыгадна і непростыжня.

— **Што тут можа памяняцца закон?**

— Законпраект прапануе дапоўніць Закон «Аб ахове здароўя» цэлым самастойным раздзелам: «Пытанні арганізацыі і правядзення прафілактычных мерапрыемстваў па ахове здароўя насельніцтва». У ім вызначаны асноўныя кірункі прафілактычных мерапрыемстваў, іх віды і суб'екты, якія ўдзельнічаюць у іх ажыццяўленні.

Не сакрэт, што ў нас прадпрыемствам бывае нават выгядна, каб яго супрацоўнікі хварэлі, бо гэта дазваляе эканоміць фонд заробатнай платы. У менталітэце нашым закладнае спадгаліва ставіцца да хваравітых людзей. Таму ў нас, на маю думку, быць здаровым нывыгадна і непростыжня.

Цяпер на мерапрыемствы па фарміраванні здоровага ладу жыцця мясцовыя органы ўлады змогуць закладаць фінансаванне. А значыць, такая работа павінна стаць больш эфектыўнай.

— **Заканпраект таксама істотна карэкціруе артыкул пра віды медыцыйскай дапамогі...**

— Так, дакумент замацоўвае новыя віды аказання медыцыйскай дапамогі, такія як высокатэхналагічная медыцыйская дапамога, якая пры вылучэнні захворвання патрабуе выкарыстання новых, складаных, унікальных, рэсурсаёмкіх метадаў. Размова ідзе аб прымяненні дарагой апаратуры, з выкарыстаннем дарагіх расходных матэрыялаў, стварэнні асаблівых умоў.

Яшчэ два новыя віды медыцыйскай дапамогі — догляд пацыента і палітыўная. Апошняя аказваецца пры невельчынх хваробах, якія прагрэсуюць, для палягчэння болю і іншых сімптомаў.

Праект закона пашырае пералік умоў аказання медыцыйскай дапамогі. Акрамя амбулаторных і стацыянарных, прадугледжваецца аказанне медыцыйскай дапамогі ў аддзяленнях дзённага знаходжання (калі пацыенту не патрабуецца кругласутачнае назіранне медыкаў) і па-за арганізацыямі аховы здароўя. Гэта было заўсёды — выезд брыгады хуткай дапамогі, выклік медыцынскага работніка дамоў, аказанне першай дапамогі ў транспартным сродку, пры эвакуацыі... Аднак раней такія віды медыцыйскай дапамогі не былі прапісаны ў законе.

Заканпраект таксама прадугледжвае ўдасканальванне парадку забеспячэння грамадзян лекавымі сродкамі, як пры аказанні медыцыйскай дапамогі за кошт рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў, так і ў аддзяленнях дзённага траўманя і па-за арганізацыямі аховы здароўя.

— **Удакладніце, калі ласка, на якіх умовах будзе аказвацца медыцыйская дапамога ў дзённых стацыянарах?**

— Законпраект толькі даў юрыдычнае абгрунтаванне існаванню дзённых стацыянараў. Больш канкрэтна пра тое, што там будзе платным, а што — басплатным, прапішць падзаконныя акты Міністэрства аховы здароўя. Фінансаванне такіх аддзяленняў таксама будзе залежаць ад рашэння мясцовых органаў ўлады.

— **Раскажыце, што працуе над змяненнямі ў законпраекце?**

— У складзе міжведамаснай працёрнай групы па дапрацоўцы праекта закона працуе 20 чалавек. Гэта дэпутаты парламента, прадстаўнікі Міністэрства аховы здароўя, Нацыянальнага цэнтра заканадаўства і прававых даследаванняў, юрысты, кіраўнікі ў сферы аховы здароўя.

Заканпраект паступіў у парламент 14 сакавіка 2013 года, ён быў разمهшчаны на сайце Палаты прадстаўнікоў і вельмі шырока абмяркоўваўся. За гэты час мы атрымалі больш за 2,5 тысячы зваротаў з прапановамі і заўвагамі. Да нас з канкрэтнымі прапановамі прыходзілі ініцыя-

тыўныя групы, якія выступаюць супраць аборту.

— **Яны былі пачутыя?**

— Так. У тым ліку і па іх прапанове 27 артыкул прадугледжвае абавязковае перадабортнае кансультаванне цяжарных жанчын. З гэтай мэтай у лясчэбнай установе будуць створаны адпаведныя ўмовы. Пры магчымасці такіх кансультацыяў будуць праводзіцца разам з бацькама пакуль яшчэ не народжанага дзіцяці.

— **Мэта такіх кансультацый — адгаварыць ад намеру зрабіць аборт?**

— У першую чаргу — даць поўную інфармацыю пра ўсе магчымыя наступствы такога кроку. І, па магчымасці, прадудліць перарыванне цяжарнасці, расшыне пра якое было прынята падчас псіхалагічнага крызісу, імпульсіўна. Калі сама жанчына потым шкадуе пра тое, што зрабіла.

— **Ці разглядалі парламентарыі варыянт забароны аборту?**

— Не. Наша краіна мае сумны досвед забароны аборту. У 1936 годзе, у сувязі са складанай дэмаграфічнай сітуацыяй, у СССР аперацыі па штучным перарыванні цяжарнасці былі забаронены. Адразу звычайнай справай сталі падпольныя абарты, якія часта прыводзілі да гібель жанчын.

Думаю, забараняць абарты не трэба, але давесці да жанчын інфармацыю пра магчымыя наступствы, асабліва перарывання першай цяжарнасці, неабходна. Вельмі часта такія аперацыі прыводзяць да бясплоддзя. Маладая жанчына, якая не ведае, дзе і на што будзе жыць з дзіцем, павінна параіцца з бацькама дзіцяці, з уласнымі бацькамі. Магчыма, усё не так драматычна, як ён здаецца.

— **Якія яшчэ нормы прапануе праект закона для паліпшэння дэмаграфічнай сітуацыі?**

— У прыватнасці, прапануецца абмежаваць узрост пацыентаў, якія жадаюць правесці стэрылізацыю: яны павінны быць старэй за 35 гадоў. І даць права ўрачу адмовіцца ад правядзення аперацыі па штучным перарыванні цяжарнасці. Такая адмова магчыма толькі пры пісьмовым паведамленні аб ёй кіраўніку арганізацыі аховы здароўя, і калі гэта адмова не пагражае жыццю жанчыны. Пасля атрымання такога паведамлення кіраўнік абавязаны забяспечыць медыцыную дапамогу па перарыванні цяжарнасці іншым урачом-спецыялістам.

— **Якое ваша асабістае стаўленне да гэтай нормы?**

— Норма досыць спрэчная, але падобная ёсць і ў адпаведным законе Расійскай Федэрацыі, замацавана права ўрача на адмову ад правядзення абарту і ў Жэнеўскай дэкларацыі Сусветнай Медыцыйскай Асацыяцыі.

Разумею, наколькі яна ўскладняе работу кіраўніку арганізацыі аховы здароўя. Па сутнасці, гэта адмова работніка выконваць частку сваіх абавязкаў. Гэта азначае, што нехта павінен зрабіць работу за іншага. Не ведаю ніводнага акушэра-гінеколага, якому б падабалася перарываць цяжарнасць. На мой погляд, калі ўрач па маральных прынцыпах не хоча рабіць абарты, няхай ён змяняе спецыялізацыю, пераходзіць толькі на амбулаторны прыём альбо займаецца вузкай праблематыкай. Гэта цалкам магчыма.

Разам з тым норма лічыцца прагрэсіўнай.

— **Якія яшчэ змены змешчаны ў законпраекце?**

— Пашыраюцца выпадкі прадстаўлення інфармацыі аб стане здароўя пацыента, які складаўся ўрачэўню тайну, без згоды пацыента. Прадстаўленне такой інфармацыі дапускаецца па пісьмовых запісах страхавых кампаніяў, ваеннаэтаў, наймальніку ў выпадку вытворчай траўмы. Норма, думаю, не нашкодзіць пацыенту, а работу названых арганізацый значна спростыць.

— **Меркавалі таксама перагледзець артыкул пра вяртанне выдаткаў на аказанне медыцыйскай дапамогі...**

— Падчас работы над законпраектам рабочая група прайшла да высновы, што зараз у нас хапае механізмаў, якія ўскладаюць выдаткі на аказанне медыцыйскай дапамогі на віноўнікаў. І ў Грамадзянскім, і ў Крымінальным кодэксах існуюць артыкулы, згодна з якімі тыя, хто нанёс шкоду здароўю іншага чалавека, вяртаюць лясчэбнай установе выдаткі на паслугі. А лясчэбная ўстанова пералічвае гэтую суму ў бюджэт. Тое самае — на выплате на бальнічных лістах. Згодна з адпаведнай Паставоўнай Савета Міністраў, калі чалавек атрымаў траўму падчас алкагольнага ап'яняння, яму не выплачваецца дапамога за 6 першых дзён, а за астатнія выплачваецца толькі 50%. Я лічу, гэта дастатковае пакаранне і ў матэрыяльным, і ў маральным плане.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

ЗАРОБАК У ВАЛЮЦЕ Ў РАЗЛІК ПЕНСІІ НЕ ЎКЛЮЧАЕЦЦА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Наталля Уласава, Мінск:
— У 2014 годзе я дасягну пенсійнага ўзросту. Падыходзіла ў аддзел працы. Мне казалі, што трэба збіраць дакументы з 1984 года. Мяне цікавіць, як будзе налічвацца пенсія, калі я з 1982 года знаходзілася разам з мужам па месцы яго службы на Зямлі Франца Іосіфа (в/ч 03184), працоўныя кніжкі зліходзіліся на Новай Зямлі. З лістапада 1983 г. была ў дэкрэтным адпачынку. Потым нашым месцам жыхарства сталі Малдова, Сахалін — і ў 1987 годзе мы пераехалі ў Мінск. Як мне сабраць адпаведныя дакументы, калі Саюз разваліўся? Ды і многіх прадпрыемстваў, на якіх працавала, ужо няма.

Наталля МУРАШКЕВІЧ:
— Памер пенсіі па ўзросце залежыць ад стажу і заробку. Асноўным дакументам, які пацвярджае стаж, з'яўляецца працоўная кніжка. Калі запісы ў працоўнай кніжцы зроблены карэктна, то дадатковыя даведкі, якія пацвярджаюць працу ў гэтыя перыяды, як правіла, не патрабуюцца.

У 2014-м пенсія будзе вылічана, зыходзячы з заробку за любыя 20 гадоў зарп за апошніх 30 гадоў працы ці іншай дзейнасці, уключаных у стаж. Гэта значыць, неабходна падаць дакументы аб заробку мінімум за 20 гадоў зарп, дакументы аб заробку за ўсё 30 гадоў — пажадана. За садзейнічаннем у пошуку дакументаў аб заробку рэкамэндуем звярнуцца ў орган па працы, занятасці і сацыяльнай абароне праз працадаўцу.

А.І. Пятроўская, Мінск:
— Я збіраю дакументы для прызначэння пенсіі. У пачатку 90-х гадоў я працавала ў камерцыйнай арганізацыі, якой цяпер ужо няма. У працоўнай кніжцы запісы аб рабоце ёсць. Дзе ўзяць даведку аб заробку?

Начальнік аддзела пенсійнага заканадаўства Алена ГОМАРАВА:
— Пры адсутнасці магчымасці атрымаць даведку аб заробатнай плаце (гэта павінна быць пацвер-

джана дакументальна) факт атрымання заробку за пэўны перыяд работы і ў пэўныя памеры можа быць устаноўлены ў судовым парадку. Пры вырашэнні гэтага пытання суд можа прымаць пад увагу дакументы, якія ўскосна сведчаць аб фактычным заробку.

В.Л. Сарокіна, г. Магілёў:
— У свой час я вучылася на дзённа аддзяленні інстытута. Пасля чацвёртага курса пераехала на завочнае аддзяленне. Ці будзе мне залічаны час навучання ў стаж, і якія для гэтага патрэбны дакументы?

Наталля МУРАШКЕВІЧ:
— У стаж працы для прызначэння пенсіі залічваецца час навучання ў вышэйшай навучальнай установе на дзённай форме атрымання адукацыі (незалежна ад таго, завершана навучанне ці не). Калі адукацыя не завершана ці меў месца перавод на завочную або вачэрнюю форму, то перыяды навучання ў дзённай форме пацвярджаюцца адпаведнымі даведкамі, выданымі непасрэдна ўстановай адукацыі або

архійнай установай (у залежнасці ад таго, дзе знаходзіцца на захоўванні дакументы).

П.Г. Лінейскі, г. Гомель:
— У снежні 2013 года мне спынаецца 60 гадоў. З заробку за якія гады будзе вылічацца мне пенсія? Хто павінен збіраць даведкі аб заробку: я ці арганізацыя, у якой я працую?

Ніна ЛУЗІНА:
— У 2013 годзе пенсія вылічаецца з заробку за любыя 19 гадоў зарп (на выбар таго, хто звярнуўся па пенсію) з апошніх 29 гадоў стажу працы.

Заяву аб прызначэнні пенсіі працоўныя грамадзяне падаюць праз працадаўцу па месцы апошняй працы, які ў 10-дзённым тэрмін з дня паступлення заявы афармляе неабходныя дакументы і разам з пададзенай заявай і сваім прадстаўленнем накіроўвае іх у органы па працы, занятасці і сацыяльнай абароне па месцы жыхарства заўнічка.

Пацвярджаюць дакументы, неабходныя для прызначэння пенсіі, на працягу 10 дзён неамагчыма. Таму заканадаўствам на працадаўцу ўскладзены абавязак па папярэдняй падрыхтоўцы дакументаў, у тым ліку аб стажы і заробку, неабходных для прызначэння пенсіі сваім работнікам. Такая праца па папярэдняй падрыхтоўцы дакументаў пачынаецца, як правіла, за год да набыцця работнікам права на пенсію.

П.Н. Мігунова, г. Гродна:
— Я пайшла на датэрміную пенсію па ўзросце ў 50 гадоў і працягвала працаваць. Сёлета мне споўнілася 55 гадоў. Зварнулася ва ўпраўленне сацыяльнай абароны з пытаннем аб пераразліку пенсіі з улікам стажу і заробку пасля прызначэння пенсіі, аднак у пераразліку мне адмовілі. Ці правільна гэта?

Наталля МУРАШКЕВІЧ:
— Пераразлік пенсіі з заробку за працу пасля прызначэння пенсіі па ўзросце заканадаўствам не прадугледжаны. Што тычыцца стажу, то, згодна з арт. 51 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні» перыяды працы, якія мелі месца пасля прызначэння пенсіі па ўзросце або за выслугу гадоў, залічваюцца ў стаж працы,

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

■ Фінансавы Выдатнік

ВЫГАДНЫ КАВАЛАК ПРАДПРЫЕМСТВА

Пасля абмежавання кошту акцыі пры ліквідацы таварыства). Крыніцай для выплаты дывідэндаў па акцыях звычайна з'яўляецца чысты прыбытак арганізацыі (у выпадку з прывілеяванымі акцыямі могуць выкарыстоўвацца і іншыя крыніцы). Размеркаванне дывідэндаў паміж уладальнікамі звычайных акцый ажыццяўляецца прапарцыянальна грашам, якія былі ўкладзены, — атрымліваецца, у залежнасці ад колькасці купленых акцый (чым больш акцый, тым большы даход).

Аналагам прывілеяванай акцыі можа быць акцыя заснавальніка. Яна распаўсюджваецца сярод заснавальнікаў акцыянернай кампаніі і дае некаторы пераважны права. Гэта могуць быць: дадатковыя галасы на зборы акцыянераў; першааргове права на атрыманне акцый пры новай эмісіі (выпуску) і іншыя.

Віды акцый

Пачнем з таго, што акцыя — гэта эмісійная каштоўная папера, якая дае ўладальніку (яго так і называюць — акцыянер) права на атрыманне часткі прыбытку акцыянера таварыства ў выглядзе дывідэндаў, а таксама на ўдзел у кіраванні акцыянерным таварыствам і на частку маёмасці, якая застаецца пасля яго ліквідацыі. Акцыянернае таварыства — гэта адна з арганізацыйна-прававых формаў суб'ектаў гаспадарання. Пры ёй створаны фонд камерцыйнай арганізацыі падзелены на пэўную колькасць акцый. Бываюць закрытыя і адкрытыя акцыянерныя таварыствы. Нас больш цікавіць акцыі адкрытых таварыстваў, паколькі іх каштоўныя паперы з'яўляюцца часткай абсалютна любі чалавек (у закрытых акцыі рэзюмуюцца паміж заснавальнікамі ці загадым вызначаным колам асоб).

Пойдзем далей. Акцыі падзяляюцца на звычайныя (даюць права на ўдзел у кіраванні таварыствам і ўдзельнічаюць у размеркаванні прыбытку) і прывілеяваныя (могуць абмяжоўваць у правах на кіраванне альбо, наадварот, пашыраць іх, маюць шраг пераваг у параўнанні са звычайнымі: магчыма атрыманна гарантанаванага даходу, першачарговае выдзяленне прыбытку на выплату ды-

можна не толькі атрымліваючы дывідэнды, але прадаючы і купляючы акцыі на другасным рынку. Скажам, купілі вы некалькі акцый прадпрыемства паўгода таму, ведаючы, што яно пасляхова развіваецца і яго акцыі будуць расці ў цане, а пасля павышэння кошту прадалі больш выгадна. Але вырашаць, прадаваць ці не — ваша справа (трэба глядзець на тое, што больш выгадна ў пэўны момант, — продаж акцый часам можа даць больш грошай, чым атрыманне дывідэндаў). Бывае, што больш выгадна пакінуць у сябе акцыі, па якіх ідуць добрыя прыбыткі. Прадаць іх вы заўсёды паспееце. Бывалі выпадкі, калі людзям выпадкова прадалі літаральна за капейкі нейкія акцыі (у 90-я гэта было вельмі распаўсюджана). Пра іх ужо забываліся, але прыходзілі тыя, хто мае вялікую колькасць акцый, і прапаноўвалі нядрэнныя грошы за пакупку. Зразумела, што маглі быць і іншак — акцыі «уплілі» і сталі зусім нікому не патрэбны. Рызыка падарэжыць і ўа ўсім, што звязана з грашымі. Проста неабходна добра падумаць, у чые акцыі ўкладвацца.

Купля і продаж акцый

Як і аблігацыі, пра якія мы ўжо разважалі, акцыі могуць быць імяннымі і на працяўніка. Апошняя прасцей размясціць на другасным рынку для продажу і працей купіць — не патрэбна перарэгістрацыя ўладальніка. На акцыі павінен быць пазначаны мінімальны кошт (на кожнай акцыі аднаго прадпрыемства ён аднолькавы). Агульная роўная статутнага фонду пэўнай кампаніі роўная агульнай суме мінімальна ўсіх акцый, што былі выпушчаны. Дарэчы, мінімальны кошт неабавязкова адлюстроўвае рэальны кошт акцый. Напрыклад, пры першапачасным размяшчэнні цана акцый павінна быць не ніжэйшай за мінімальны кошт (гэта называюць эмісійным коштам акцый).

А вось пры другасных продажых акцый іх цана ўжо будзе залежаць ад шмат якіх эканамічных і іншых фактараў. Рыначны кошт звычайна фарміруецца на таргах на фондавай біржы праз баланс попыту і прапановы на канкрэтныя акцыі. У залежнасці ад эканамічнай паспяховаасці прадпрыемства, яго перспектыв і іншага кошт акцый будзе паніжацца ці павышацца. У апошнім выпадку зарабляць

Катастрафічна не хапае цяпер на рынку і стандартных двухпакаёвых кватэр. Яшчэ два тыдні таму мінімальны кошт арэнды звычайных двухпакаёвак пачынаўся з 400—450 долараў. Тады за такія грошы можна было зняць толькі сапраўды бюджэтныя кватэры з мінімальным наборам бытавой тэхнікі і мэбляй саваецкіх часоў. Сёння падобных кватэр на рынку ўжо не застаецца, а прапануюцца толькі такія жылля памішанкі, цэны на якія гаворацца ў межах 500—600 долараў. Аднак падобных двухпакаёвак па такой цане на рынку арэнды ўжо і не хапае. Сёння крыху лепшых па якасці двухпакаёўкі павялічылі свой цэннік арэнды да 650—800 долараў.

Мінімальны кошт арэнды трохпакаёвых кватэр эканом-класа застаецца і цяпер на ўзроўні 600 долараў. Зусім пустыя трохпакаёўкі ў нязручных новабудуемых апошнім часам падарэжаны на 50 USD, і цэннік іх арэнды складае 500 долараў. Сапраўды «упакаваня» мэбляй і бытавымі прыборамі якасныя трохпакаёвыя кватэры каштуюць сёння ад 950 да 1200 долараў.

Студэнты «выкручваюцца», як могуць

У цяперашняй сітуацыі жорсткага дэфіцыту ўсіх відаў здымнага жылля ў самае складанае становіцца трапілі менавіта студэнты. Амаль усе гаспадары арэнднага жылля катэгорычна адмаўляюць гэтай катэгорыі кватарантаў. Выключэнне робіцца толькі для вярлікіх па плошчы шматпакаёвак з мінімальным наборам мэбля і бытавых прыбораў. Такія кватэры звычайна не маюць вялікага попыту ў большасці патэнцыйных кватарантаў. Таму гаспадары вярлікіх шматпакаёвак згаджаюцца і на студэнцкі, аднак... Зараз кватэрзатчыкі гэтага жылля не здаюць сваё памышканне цалкам аднаму кватаранту, а прапаноўваюць плаціць студэнтам па максімуме, з разліку 200 долараў на чалавека.

Істотна павялічыліся цяпер і цэннікі на асобныя пакоі для гэтай катэгорыі кватарантаў. Сёння такія пакоі каштуюць ужо ад 200 да 250 долараў. А вось такія грошы ў «стандартных» студэнцкіх звычайна і няма. Што ж рабіць такім кліентам?

Аксана Лукашэвіч упушчана, што і ў такіх умовах сталічныя студэнты «выкручваюцца» з існуючай сітуацыі. Усё мацней развіваецца арэнднае кампаньёнства, калі студэнты выдаюць сябе за маладых спецыялістаў або пару ў «грамадзянскім шлюбе». Яны актыўна шукаюць часовы прытулак у знаёмых па ВНУ ці нават у далёкіх сваякоў.

Сітуацыяе патанненне — у лістападзе?

Нягледзячы з прыватнай арэнды ў Мінску сёння кепска, але і падстаў для яе паліпшэння наш эксперт рынку жыллёвай нерухомасці пакуль не бачыць. Заробкі ў Мінску істотна адрозніваюцца ад даходаў у іншых гарадах краіны. Таму працягваецца тэндэнцыя на павелічэнне прытоку работнікаў рознай кваліфікацыі менавіта з рэгіёнаў. Як можа паводзіць сябе цэннік арэнды прыватнага жылля ў бліжэйшы час? Мы цяпер маем максімальны кошт арэнды на аднапакаёвыя кватэры ў памеры 500 долараў. Гэты нерэальны цэннік у існуючай эканамічнай сітуацыі справакаваў студэнцкі ахвярства. Нейкая колькасць кліентаў здымае жылль на такім кошце, але плаціць такія грошы працяглы час змогуць далёка не ўсе кватаранты. Ужо праз месяц ці два частка такіх дарагіх кватэр будзе свываліцца. З іншага боку, асобныя гаспадары якасна пустага жылля могуць перагледзець сваё стаўленне да кватарантаў. Так, за сур'ёзную грошы можна здаць і добра абсталяваную кватэру. Падобныя тэндэнцыі будуць спрыяць патанненню арэнднага жылля, але...

Спецыялісты нагадваюць, што менавіта ў лістападзе з рынку пачне знікаць сезоннае жылль пенсіянераў, якое часова здавалася, пакуль гаспадары жылі на дачах. Улічваючы ўсе гэтыя фактары, спадарыня Лукашэвіч дае прагноз аб тым, што да зямі цэннік прыватнай арэнды зменшыцца толькі ледзь-ледзь — прыкладна на 20—30 долараў.

А цяпер некалькі ўласных думак. Сёння афіцыйна праз агенцтвы нерухомасці ўжо не здаюцца бюджэтныя кватэры, што былі пабудаваны з выкарыстаннем ільготных kredытаў. Па такіх кватэрах неамагчыма заключыць адпаведныя дагаворы ў ЖЭСАх. Разам з тым цяпер пачалася новая тэндэнцыя прапановы такіх кватэр кліентам не толькі праз знаёмых, але і праз пэўныя сацыяльныя сеткі, інтэрнэт. Наколькі мае вядома, зараз такі варыянт здачы кватэр «у чэўніку» нават набірае абароты. Але ж, нагадаю, што спецыялісты падатковых і іншых кантрольных органаў таксама актыўна «сяброуюць» з глабальным сёшвам.

Сяргей КУРКАЧ.

■ Гучная справа

БУДАВАЛІ СПАРТКОМПЛЕКС — АТРЫМАЎСЯ ЎЛАСНЫ КАТЭДЖ

Кіраўнікі буйных будаўнічых прадпрыемстваў Мінска будавалі сабе катэдры за бюджэтныя сродкі, накіраваныя на будаўніцтва культурна-забаўляльнага спартыўнага комплексу ў мінскім раёне Чыжоўка, паведаміла рэдакцыя старшы оперунаўаважы па асабліва важных справах ГубЭЗ МУС Беларусі Вераніка Пасмецкая.

Аператыўнікі службы па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі ГУУС Мінгарвыканкама выкрылі злачынную групу, якая складалася з кіраўнікоў і работнікаў прадпрыемства «Мінскпрамбуд» і КУП «УКБ Мінгарвыканкама», якія на працягу года здзяйснілі крадзеж будаўнічых матэрыялаў з аб'екта «Культурна-забаўляльнага спартыўнага комплексу ў жылым раёне Чыжоўка г. Мінска».

Следствам было ўстаноўлена, што з лістапада 2012 года са сёлэтні ліпень «група падазраваных службовых асоб па папярэдняй змове, дзейнічаючы з карыслівай зацікаўленасці і з выкарыстаннем сваіх службовых паўнамоцтваў, завалодаў будаўнічымі матэрыяламі прадпрыемства ААТ «Мінскпрамбуд» на агульную суму амаль 30 млн рублёў». Былі выкрадзены арматура, цэгла, пясок, цэмент, мяккія дахавыя матэрыялы, тынкоўка, піламатэрыялы і іншыя будматэрыялы з гарадскога аб'екта.

Высветлілася, што будаўнічыя матэрыялы сістэматычна выкрадаліся і вывозіліся ў вёску Загор'е Смальявіцкага раёна, пасёлак Азярцо і вёску Тарасава Мінскага раёна, дзе выкарыстоўваліся пры будаўніцтве прыватных жыллых дамоў (катэджаў) падазраваных. Следству і аператыўнікам службы па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі яшчэ трэба высветліць кола асоб, якія аказвалі садзейнічанне ў злоўжываннях з аднаго з будаўнічых спартыўных аб'ектаў краіны, а таксама канчатковую суму шкоды, нанесенай бюджэту дзяржавы.

Сяргей КУРКАЧ

БЮДЖЭТНЫХ КВАТЭР У МІНСКУ НЕ ЗАСТАЛОСЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Новы кошт двухпакаёвак — 500—600 USD

Катастрафічна не хапае цяпер на рынку і стандартных двухпакаёвых кватэр. Яшчэ два тыдні таму мінімальны кошт арэнды звычайных двухпакаёвак пачынаўся з 400—450 долараў. Та

4 верасня
2013 г.
№ 15 (313)

СЕСІЯ НЕ СТРАЦІЦЬ ПАТЭНЦЫЯЛ...

**Ці верне спажыўкаоперацыя
Міншчыны статус
«народнага» гандлю?**

**У сістэме спажыўкаоперацыі Мінскай
вобласці налічваецца каля 2 тыс.
гандлёвых аб'ектаў. У параўнанні
з гандлем усіх формаў уласнасці
гэта самая разгалінаваная сетка.
Але ў агульнай тавараабароце
цэнтральнага рэгіёна ёй належыць
толькі 13 працэнтаў.**

Для параўнання: у 2007-2008 гадах аналагічны паказчык складаў каля 23 працэнтаў. У першую чаргу кааперацыя недацягвае ў галіне перапрацоўкі садавіны, гародніны, мяса. Патрабуе новых падыходаў і аптвы гандль. Напрыклад, гарбата і кава ў сельскай мясцовасці даражэй, чым у сталіцы. Закупляе прадукцыю за мяжой цэнтралізавана Белкапсаюз. Такое права павінна быць і ў абласных спажывецкіх саюзаў. Гэта дазволіла б знізіць кошт імпортных тавараў. Зрэшты, як адзначае старшыня аблспажыўсаюза Валерый Мажыніч, захады ў гэтым кірунку робяцца.

Акрамя таго, вымушае жадаць лепшага і культура абслугоўвання, і добраўпарадкаванне пад'язных шляхоў да магазінаў, і іх выгляд. З кожным днём набіраюць абароты буйныя гандлёвыя сеткі, якія прыходзяць у тым ліку і ў вёску. І кааператараў, каб выжыць ва ўмовах жорсткай канкурэнцыі, варты мянцэ сістэму працы.

Менавіта такія думкі былі агучаны падчас сесіі Мінскага абласнога Савета дэпутатаў, прысвечанай рабоце сістэмы спажыўкаоперацыі. Гэта добра разумеюць і самі кааператары, якія робяць спробы вярнуць былому славу «народнага» гандлю. Напрыклад, усё больш з'яўляецца крам пад агульнай назвай «Родны кут». Згадзіся, гэтая назва ўспрымаецца значна лепш, чым нейшая кштальту «Харчовыя тавары №2». На мой погляд, гэтае ўдалае словазлучэнне стала візітнай карткай кааперацыі. Выкананыя ў адной калеровай гаме аб'екты з лагатыпам — адметныя і пазнавальныя, яны прыцягваюць усё больш пакупнікоў. Але сутнасць нават не ў змене шылды, бо ў гандлі маюць важнае значэнне не толькі форма, але і змест.

Камусьці даспадобы вялікія сеткавыя магазіны, якія прыйшлі да нас з-за мяжы. Камусьці — не. Не падабаецца пакупнікам, калі развозчыкі тавару з цяжкамі бесперапынна сноўдаюць па гандлёвай зале, штурхаюць іх, ды яшчэ патрабуюць даступнасці дарогу. Асабіста я не пераношу, калі людзі кропаюцца ў скрынях, перапоўненых садавінай часта не лепшай якасці. Тлум, гам, гучыня, на ўсю залу, перамовы прадаўцоў... Пра якую культуру абслугоўвання можна казаць? Заключэння карысці не ўсімжаюцца пакупнікам. Не да гэтага: трэба абслугоўваць бясконцы паток кліентаў. Ды і ў чарзе даводзіцца стаяць даволі доўга. «Затое — зніжкі!» — прывядзе аргумент на карысць буйных сецевікоў нехта. Прынамсі, колькі ж трэба набраць прадуктаў, каб атрымаць капеечную зніжку? Ды і дысконтную карту, калі ты не пенсіянер, трэба набываць за асабістыя грошы.

Кааператывы гандль Міншчыны працуе стабільна. За паўгода па аблспажыўсаюзе таваразварот выкаваны на 104,6 працэнта, у грамадскім харчаванні — на 107,6. Сёлета адкрылася 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці, і адкрыліся 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці, і адкрыліся 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці, і адкрыліся 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці.

Зрэшты, кааператары Міншчыны разумеюць што трэба набліжацца да сельскіх пакупнікоў. У сталічным рэгіёне каля трох тысяч населеных пунктаў, якія абслугоўваюцца аўтамагазінамі. Як паказвае практыка, гэта вельмі прыбыточнае бізнес. І яго трэба развіваць, уводзіць яшчэ больш паслуг не толькі гандлю, але, магчыма, і цырульніка, і фатографа. Словам, аб'ядноўваць магчымае кааперацыі і «бытоўкі». Сёння ў сістэме налічваецца 129 крам «на лах», закуплена каля 10 новых машын. Але кааператары не адмаўляюцца і ад тых, што вымарчалі свой рэсурс: пасля рамонтна і мадэрнізацыі яны зноў выходзяць на лінію.

...Ці будзе жыць спажыўкаоперацыя? У кожнага свой погляд. Але, на маю думку, таваразварот выкаваны на 104,6 працэнта, у грамадскім харчаванні — на 107,6. Сёлета адкрылася 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці, і адкрыліся 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці, і адкрыліся 9 сучасных пунктаў гандлю крокавай даступнасці.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.

ПАД НАГЛЯДАМ

СЯМ'Я... З БРАКАМ

Таццяна ГРЫНКЕВІЧ

Кажуць, у вёсцы — не схавацца. Усё тут, маўляў, на далоні — і добрае, і дрэннае. Ледзь нешта гаспадыня недаробіла, недагледзела, і пайшла пагалоска ад парога да парога. Але і «не вынось смецце з хаты» — гэта таксама пра вёску. І паспрабуй у такой вольсцы выявіць праблему, разабрацца ды дапамагчы. Паспрабуй, да прыкладу, вызначыць, у якой сям'і дзецям несалодка, дзе мама з татам да сваіх бацькоўскіх абавязкаў па-наплявацельску ставяцца? Тым больш калі ў сям'і гэтай і суседзяў ніякіх няма? Жывуць сабе на хутары, як на востраве...

Зрэшты, рана ці позна гора-бацькі ў поле зроку розных службаў усё ж трапляюць.

— Вядома, лепш, калі рана. Калі сям'ю можна яшчэ выратаваць, не абавязкова звяртацца да такой крайняй меры, як пазбаўленне бацькоўскіх правоў, — тлумачыць сваю пазіцыю намеснік старшыні камісіі па справах непаўналетніх (КСН) Баранавіцкага раёна Вольга Клаўсуць, з якой і адпраўляюся ў планы рэйд па раёне.

За гэты падворак «зачаліся» вока камісіі.

Такія праходзяць не менш за адзін раз на тыдзень: прадстаўнік КСН, супрацоўнікі сацыяльна-педагагічнага цэнтра і міліцыі, псіхологі, сацыяльныя работнікі выяжджаюць па тры-вожных адрасах і на месцы правяраюць, ці трапляе сям'я пад вызначэнне СНС — сацыяльна-небяспечнае становішча. Чаго граху таіць, нараканняў ад тых, каго наведваюць падчас такіх рэйдаў, шмат. Маўляў, і ў халадзілішкі няпрошаныя госці зазіраюць, і прадукты на паліцах папаліваюць, і па шафах лазяць, і ў кутках шнараць. А ці маюць права? І чаму раптам з-за аднойчы не зваранага супу і не вынесенага смецця дзіця з сям'і забіраюць? І дзе наогул тут справядлівасць? Вось пасля такіх скаргаў і вырашыла сама, сваімі вачыма на працэс правяркі паглядзець.

Дарэчы, наведваюць супрацоўнікі не ўсе сям'і, а толькі тыя, што трапілі ў поле зроку супрацоўнікаў міліцыі з-за скандалаў ды п'янак. Або тыя, дзе дзедзі школу рэгулярна прапускаяць ці прыходзяць на заняткі брудныя ды галодныя, або, не дай Бог, з сынакамі. Або тыя, пра якіх дзіцячы ўрач ці фельчар ФАП па паведамлілі: антысанітарная поўня!

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

Святлана ЯСКЕВІЧ

580-гадовыя Пружаны маюць даўня традыцыю самакіравання. У 1589-м населены пункт атрымаў магдэбургскае права і новы герб. Цікава, што ён вельмі блізка па сваёй сімволіцы да герба італьянскага Мілана. На сярэбраным полі намалюваны вуз, з пашчы якога з'яўляецца на свет немаўля. Гэтым падабенствам пружанцы абавязаны Ганне Ягелонцы, якая падарыла герб на ўспамін пра сваю маці, каралеву Бону Сфорца. На працягу вякоў горад меў некалькі гаспадароў, а значыць і гербоў. Але ў 1998 годзе намаганямі мясцовай улады старадаўні герб быў па праве вярнуты райцэнтру. Цяпер мемарыяльны знак з гербом упрыгожвае адну з цэнтральных плошчаў.

У навейшай гісторыі Пружаны былі звычайным раённым горадам, дзе пражывала менш за 20 тысяч чалавек. Да канца 1990-х гарадок, які карыстаўся саваецкай інфраструктурай, прыйшоў у поўны заняпад, ва ўсялякім разе, па сваім знешнім выглядзе. Пераломным стаў 2003-ці, калі ў райцэнтры адбыліся рэспубліканскія «Дажынкi». Тады горад не проста пахаразіў і памаладзеў, ён літаральна нанова нарадзіўся. На месцы, дзе зліваюцца Муха і Вец, утварыліся Мухавец, паявілася прыгожая скульптура, а мост стаў любімым месцам прагулак і сустрэч. Праз чатыры гады ў Пружанах, у адным з першых ся-

УСЁ Ў ПАРАДКУ

ТАК ТРЫМАЦЬ!.. Ці лёгка быць прыгожым райцэнтрам?

**Па выніках агляду-конкурсу добраўпарадкавання і
санітарнага стану за мінулы год Пружаны аказаліся
ў тройцы лепшых сярод невялікіх гарадоў. За
прэміяльныя грошы тут паспелі набываць дзве машыны
для прыбірання гарадскіх вуліц. Цяпер горад,
відавочна, будзе яшчэ прыгажэйшы.**

род невялікіх гарадоў, з'явіўся лядовы палац, а тры гады таму быў узведзены водны палац з аквапаркам. Горад сталі называць адным з самых стыльных і дагледжаных райцэнтраў вобласці. Але ж падтрымліваць свой імідж аказалася не лягчэй, чым яго зававаць.

Намеснік старшыні райвыканкама Сяргей ГУК сказаў карэспандэнту «МС», што ў сярэдзіне мінулага дзесяцігоддзя для паляпшэння гарадскіх вуліц і камунікацый было шмат зроблена. У год асфальтавалі па 6-7 кіламетраў вулічнага дарожнага пакрыцця — для Пружан гэта прыйстойны аб'ём. У выніку пад асфальтам аказалася каля 95% вуліц. Зараз, на жаль, такіх бюджэтных магчымасцяў няма. Але, як кажуць, да добрага прывыкаеш хутка. Жыхары пачалі скардзіцца, пісаць звароты, каб хутчэй асфальтавалі дарогу менавіта побач з іх домам. Каб спыніць розныя

размовы і здагдкі, вырашылі зрабіць працэс добраўпарадкавання максімальна празрыстым, а інфармацыю даступнай. Усе вуліцы горада, што патрабуюць асфальтавання, былі падзелены на чатыры катэгорыі. Першая — тыя, дзе ёсць камунікацыі і адпаведная дакументацыя, патрабуюць толькі грошы на асфальт.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

ШКОЛА САМАКІРАВАННЯ

УДЗЯЧНАСЦЬ ДАРАГОГА КАШТУЕ

**Чым жыве сёння
Мінскі гарадскі
Савет дэпутатаў,
наколькі важкім
з'яўляецца ўклад
дэпутацкага
корпуса сталіцы
ў вырашэнне
надзённых
пытанняў і праблем
Мінска, якую ролю ў
гарадскім кіраванні
адгрываюць народныя абраннікі і
з чым да іх ідуць выбаршчыкі — пра
гэта размова нашага карэспандэнта са
старшыней Мінскага гарадскога Савета
дэпутатаў Васілём ПНАСЮКОМ.**

— Васіль Васільевіч, па-вашаму, гарсавет сёння — гэта...

— ...гэта найважнейшы элемент самакіравання ў Мінску. Менавіта ў выключнай кампэтэнцыі дэпутатаў знаходзіцца зацвярджэнне планаў і прагнозаў сацыяльна-эканамічнага развіцця, прыняцце бюджэту, гарадскіх дзяржаўных і метравых праграм літаральна ва ўсіх сферах сталічнага жыцця. У Савета працуюць 52 дэпутаты, 9 пастаянных камісій. А калі ўлічыць, што сярод абраннікаў — самыя аўтарытэтыя, паважаныя людзі — ад мастакоў, педагогаў да кіраўнікоў найбуйнейшых прадпрыемстваў, то і скажу з упэўненасцю, што ў кампэтэнтнасці гарсавета можна не сумнявацца.

Дзеля чаго працуе гарадскі дэпутат? Дзеля тых, хто яго абраў. Таму ўсе нашы высілкі скіраваны на паляпшэнне якасці жыцця ў сталіцы. Дэпутаты не з'яўляюцца простымі

«зацверджальнікамі» рашэнняў Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта. Асабліва прычынова, з улікам наказу выбаршчыкаў, мы адстойваем сацыяльнае скіраванасць бюджэту горада і планы развіцця ўсіх галін гаспадаркі горада...

— Адно з прыярытэтаў развіцця краіны вызначана мадэрнізацыя эканомікі. Як гэтую ўстаноўку ажыццяўляе гарсавет?

— Мы ўсведамляем выключную важнасць задачы і разумеем, што галоўныя ўстаноўкі дае кіраўніцтва краіны, але мы маем права рэгулярна кантраляваць — і кантралюем — работу нашага выканкама ў гэтым кірунку. Найперш, праз рэгулярныя справаздачы Савету нашай гарадской выканаўчай улады: што мадэрнізуецца, як выкарыстоўваецца бюджэт, якая рэальная аддача ад укладання народных грошай, наколькі эфектыўна выкарыстоўваецца інвацыійны фонд. Дарэчы, па выніках апошняй справаздачы дэпутаты зрабілі выканкаму даволі істотныя заўвагі наконт таго, што да выбару аб'ектаў, якія падлягаюць мадэрнізацыі, ці да размеркавання фондаў трэба падыходзіць больш дакладна. Пры гэтым адзначу, што і Савет, і выканкам традыцыйна працуюць у адным кірунку і з аднолькавым разуменнем важнасці вырашэння тых пытанняў і праблем, якія пакуль што ёсць у жыцці сталіцы.

— Выбіраючы дэпутатаў, мінчане пасылалі разам з ім і гарсавет і свае наказы. Што яны прасілі і як гэтыя просьбы выконваюцца?

— Літаральна на першай сесіі 26-га склікання быў створаны план мерапрыемстваў па рэалізацыі праблемных пытанняў і наказаў грамадзян, якія былі выказаны ў час перадыбарчай кампаніі. І гэты план — адзін з нашых асноўных дакументаў. Сёння ў ім 39 пытанняў і ўжо да канца года структурамі Мінгарвыканкама і адміністрацыямі раёнаў большая іх частка будзе выканана. Што за пытанні? Тут і цёплавая мадэрнізацыя жылля, і рамонт устаноў адукацыі і аховы здароўя, будаўніцтва школ, падземных пераходаў, пытанні паркоўкі і г.д.

Напрыклад, зараз пад асаблівым кантролем Савета і выканкама знаходзіцца сапраўды востры пытанні будаўніцтва паліклінік у мікрараёнах Брылевічы і Каменная Горка. Праўда, ужо ў бягучым квартале работы на гэтых аб'ектах будуць пачаты, пра што нашы дэпутаты і інфармуюць на сустрэчах выбаршчыкаў. (Дарэчы, на бліжэйшай нашай сесіі ў верасні мы заслухаем справаздачу Мінгарвыканкама пра ход рэалізацыі наказаў выбаршчыкаў.) Дадам, што ў стадыі завяршэння знаходзіцца будаўніцтва трамвайнай лініі ў Серабранку з падземным пераходам на Пляханава, хутка прыме пацыянтаў 7-я дзіцячая паліклініка.

Натуральна, хвалюе нас і праблема шчыльнай забудовы новых мікрараёнаў, асабліва Каменнай Горкі. Відавочна, у планы будаўніцтва будуць па гэтым раёне ўключаны аб'екты адукацыі і іншай інфраструктуры. Гарадскі Савет трымае пад пільным кантролем сітуацыю з дамамі, што маюць звышнорматывыя тэрміны здачы ў эксплуатацыю, і эфектыўнасць выкарыстання зямельных участкаў пад будаўніцтва. І вярнуем, што вялікая колькасць пытанняў, няхай сабе і не такіх глабальных, вырашаецца, як кажуць, «у рабочым

**Васіль Васільевіч Панасюк нарадзіўся ў 1966 годзе ў пасёлку Мухавец
Брэсцкага раёна. Скончыў Беларускі
політэхнічны інстытут па спецыяльнасці
«Электрычныя сістэмы і сеткі» і
Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт
па спецыяльнасці «Эканоміка і кіраванне
вытворчасцю», атрымаўшы кваліфікацыю
эканаміста-менеджара.
З 1988 года працаваў на Мінскай
ЦЭЦ-4, дзе прайшоў шлях ад электраслесара
па рамоне электрычных машын да дырэктара.
Дэпутат Мінскага гарадскога Савета 24, 25 і 26 скліканняў.
Жанаты, мае дачку.**

парадку» — добраўпарадкаванне тэрыторыі, невялікі ў маштабах горада рамонт і іншае.

— Сувязь грамадскасці з дэпутатамі пастаянны і праз прыёмы, і праз сустрэчы, і праз лісты. Якія яшчэ формы ўдзелу насельніцтва ў самакіраванні?

— На мінулай сесіі мы зацвердзілі новыя рэдакцыі палажэння аб органах тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання і аб аглядзе-конкурсе на лепшую пастаноўку работ у гэтых органах. Мы бачым у іх дзейны, жыццёвы, аб'ектыўны індэксатар якасці нашага жыцця, вывучэння грамадскай думкі мінчан і іх рэакцыі на рашэнні ўлад горада. У горадзе 147 такіх утварэнняў, і эфект ад іх работы відавочны. Хто лепш за саміх жыхароў ведае праблемы сваёй вуліцы, дома, мікрараёна? Хто можа аператыўна адрагавача на недавальняючую работу раённых альбо гарадскіх службаў і устаноў, арганізаваць жыхароў мікрараёна на сумесную работу з ЖЭСамі па добраўпарадкаванні двароў — у тым ліку і з долевым удзелам насельніцтва, па будаўніцтве дадатковых паркоўкавых месцаў і закупках абсталявання для дзіцячых пляцовак?

Напрыклад, у Фрунзэнскім раёне прадстаўнікі ад органаў самакіравання прысутнічаюць на пасяджэннях раённай адміністрацыі, гэтыя людзі «уваходзяць» і да кіраўнікоў раёнаў, і да кіраўнікоў і спецыялістаў гарвыканкама. Я асабіста бачу ў такой форме самакіравання вялікую будучыню.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

Святлана ЯСКЕВІЧ.

ЁСЦЬ КАНТАКТ

МЫ СПЯВАЕМ АДНОЛЬКАВЫЯ ПЕСНІ

Брэсцчына мяжуе з Валынскай вобласцю Украіны, і істатны паміж насельніцтвам пагранічнага вёсак і гарадоў працягваюцца, нягледзячы на межы. Апошнім часам кіраўнікі адміністрацый дзвюх абласцей сталі супрацоўка часцей і прынялі рашэнне аб аднаўленні даўніх суседскіх традыцый, наладжванні рэгулярных дзелавых стасункаў. Вынікам дамоўленасці стаў нядаўні візіт дэлегацыі Валынскага абласнога рады на Брэсцчыну.

У пасёлку Мухавец Брэсцкага раёна, дзе гэсцей сустраклі караваем і невялікім канцэртам, кіраўнік абласнога прадстаўнічага органа Валын Уладзімір Вайтовіч заўважыў, што «мы спяваем адны і тыя ж песні» — значыць, беларусы і ўкраінцы — вельмі блізка па духу людзі». Госці пабывалі ў школе, амбулаторыі, іншых аб'ектах сацыяльна-аграгарадка Мухавец. А перад гэтым яны наведвалі вёскі Лукава і Олтуш Маларыцкага раёна.

Старшыня Брэсцкага аблсавета Сяргей Ашмянцаў прапанаваў план супрацоўніцтва паміж сацыяльна-культурнымі і дзелавымі структурамі дзвюх абласцей. Уладзімір Вайтовіч адказаў, што для яго зямлякоў будзе вельмі карысны беларускі вопыт добраўпарадкавання аграгарадкаў, развіцця прадпрыемстваў сельгасвытворчасці. Напрацоўкі ў галіне паляпшэння жыцця людзей ёсць і ў дзяржаўных структураў Украіны — суседзі гэтыя імі падзяляцца.

...ДАРАГОГА КАШТУЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)
— Набліжаецца чэмпіянат свету па хакеі. Справа гонару кожнага мінчаніна, кожнага беларуса ўнесці свой уклад у тое, каб гэтая для ўсіх нас знакавая падзея прайшла на найвышэйшым узроўні...

— Згодны, падзея гэта не толькі спартыўная, але і вартая вялікай увагі з-за таго, якое значэнне яна мае для павышэння іміджу нашай краіны ў свеце. Магу сказаць, што разуменне гэтай важнасці ёсць у кожнага сталічнага дэпутата, і яно працягваецца ў тым, што краіна тут павінна паказаць сябе годна.

Таму мы з разуменнем падыходзім і да неабходных часам карэкціровак бюджэту Мінска, інвестыцыйных праграм. Есць разуменне і таго, што ўсё, пабудаванае для чэмпіянату, застаецца гораду: і новая спартыўная арена, і іншыя аб'екты і гасцініцы, якіх для такога горада, як наш, пакуль што недаравальна мала.

— Васіль Васільевіч, а з якімі канкрэтнымі накіраванымі ад сваіх выбаршчыкаў Адоўскай акругі ў Савет прыйшлі вы? Што зроблена? З чым асабіста да вас яны звяртаюцца?

— Маю поўнае права ганарыцца, што настаяліва і мэтанакіравана садзейнічаў рэалізацыі такіх накіраваных, як рамонт чатырох школ, будаўніцтва транспартнай развязкі «вул. Мантажнік» — калыцавая дарога», рамонт вуліц Панамарэнка і Харкаўскай, бу-

даўніцтва паліклінікі ў Сухараве. Былі і не такія значныя просьбы. Напрыклад, у аднаго з маіх выбаршчыкаў на магіле яго родзіча быў украдзены помнік, і я змог даказаць адказнай за ўтрыманне могілак арганізацыі неабходнасць кампенсацыі нанесенай шкоды. Або сёлетняй, калі памятаеце, надзвычай снежнай зімой да мяне звярнуліся мае пенсіянеры. З разуменнем таго, што дворнікі шчыравалі з усіх сіл, пахлынулі людзі папрасілі, каб па дарозе да магазіну, паліклінікі ці аптэкі былі расчышчаны і лаўкі, і падыходы да іх. Часам чалавек сталага веку проста неабходна на хвілінку прывесці адпачыць, ідучы па сваіх патрэбах ці проста на прагулку. Паверце, іх удзячнасць для мяне была дарагога вартая. Таму я ўпэўнены, што кожны дэпутат ды і ўвогуле кожны, хто надзелены ўладай і магчымасцямі зрабіць людзям дабро, павінен гэтае дабро рабіць. Не людзі дэпутатам служаць, а дэпутаты людзям. На гэтым, у першую чаргу, і арыентуецца ў сваёй рабоце наш гарадскі Савет.

І карыстаючыся нагодай, хачу шчыра павіншаваць усіх мінчан з надыходзячым святам — Днём горада і пажадаць усім добрага здароўя, дабрабыту, шчасця і новых поспехаў у працы на карысць роднай Бацькаўшчыны і яе сталіцы, міру і дабрабыту!

Пятро РАМАНЧУК.

У СУСЕДЗЬІ

СКАРДЗЯЦА НА ВОДАПРАВOD I СЛУХАЮЦЬ КАЗКІ

Як паведамляе ўкраінская газета «Сегодня», на базе Кіеўскага гарадскога кантактнага цэнтра, куды жыхары сталіцы скардзяцца на праблемы, пачаў працаваць новы інтэрактыўны сайт пад назвай «Карта зваротаў грамадзян».

Кожны ахвотны можа або патэлефанаваць па нумары 1551, або звянуць на ўказаны нумар сайце пра канкрэтную праблему: напрыклад, устаноўку незаконнага кіоска або яміну на тратуары. Звароты аўтаматычна «з'яўляюцца» на карце. Жойчыны колерам пазначаюць «свежыя» скаргі, чырвоным — нявырашаныя пытанні (іх павінны вырашаць ЖЭКі, раённыя і гарадскія ўпраў-

ленні), а зялёным — выкананыя работы. За месяц у цэнтр паступае каля 2 тысяч зваротаў.

Дарчы, пры жаданні заяўнік можа сфатаграфавач сваю «проблему» (напрыклад, разбітую ямпачку) на смартфон (для гэтага толькі трэба папярэдне спампаваць спецыяльную праграму) і, пазначыўшы дакладны адрас «парушэння», адправіць карцінку ў кантактны цэнтр. Фотадымікі аўтаматычна будучы з'яўляцца на сайце. Дарчы, паведамляць сваё прозвішча заяўнік таксама павінен, але на карце яго не пазначаецца.

Часцей за ўсё кіяўляне скардзяцца на прарывы труб у падвалах і адсутнасць гарачай ці халоднай вады. Хапае і не зусім звычайных зваротаў. Напрыклад, маладая пара патэлефанавала з ЗАГСа і паведаміла, што там адклю-

чылася электрычнасць і іх вяцелле пад пагрозай зрыву... Пахлынула кіяўлянка абуралася, што варона рэгулярна цягае арэзі з яе гандлёвай кропкі, і прасіла прыняць меры па адлове нахабнай птушкі... Адзін мужчына пацікавіўся: куды ён можа здаць выкарыстаную туалетную паперу, бо яе, маўляў, назапасілася некалькі мяшкоў... Скардзіліся людзі і на тое, што ў горадзе на прыбярэжнай тэрыторыі перасталі спяваць салаўі: маўляў, птушкі пакінулі гэтыя месцы з-за засілля кіёскаў і новабудоваў... А хлопчык гадоў пяці рэгулярна набіраў нумар 1551 па вечарах і прасіў расказаць яму казку. Як аказалася, мама хлопчыка позна вяртаецца з працы, яму аднаму сумна. І супрацоўніцы цэнтра некалькі разоў расказвалі яму казку пра Калабака...

Алена ЗАРЭЧНАЯ.

А НЕ ШКОДЗЬ!

ЯМА I ДВА НЕДАКУРКІ...

Пра тое, што ў паляўнічых угоддзях мясцовай раённай структуры таварыства паляўнічых і рыбалоўцаў праводзілася незаконнае паляванне, стала вядома работнікам Аршанскай мікраайспецкэй...

На аўтадарозе паблізу вёскі Селішча яны знайшлі бурныя плямы і сляды лася. Падчас агляду прылеглай мясцовасці адшукалі засыпаную свежым грунтам яму, а каля яе — сляды разбору тушы. З ямы ў прысутнасці міліцыяне-

раў і ветурача дзяржінспектары дасталі рэшткі тушы самца дарослага лася. З месца здарэння спецыялісты забралі часткі шкуркі з кулявымі адтуліцамі, а таксама пачак ад цыгарэт з адбіткамі пальцаў, прыдатнымі для дактыласкапічнай экспертызы, і два недакуркі з плямамі крыві. Незаконным паляваннем прыродзе нанесена шкода ў буйным памеры — 95 базавых велічынь.

Сергей РАСОЛКА.

С'ЯМ'Я... З БРАКАМ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)
...Дом як дом, звычайны, сельскі. Жойчыны сцены, накрыты шыферам дах, плот, які ледзь пакрыўшыся, пабудовы... Зарослы травой прасторны двор не дагледжаны, але і жалівага ўражання таксама не пакідае. Проста гаспадары — не аматары кветнікаў. А такіх у вёсках хапае. За дзвярыма дома — сенцы, далей — кухня. А ў ёй — газавая пліта, залітая рэшткамі тлушчу і ежы да такой ступені, што адразу ясна: калі і мылі яе хоць раз з моманту «нараджэння», то было гэта, мабыць, у вялікае свята. Менавіта

з гэтай пліты пачалося маё знаёмства з сям'ёй Мацкевічаў.

За сталом на кухні — трое дзетак: два браты-пагодкі і двухгадовая сястра засяроджана ядуць боршч. 7 гадын вечара, і, мяркуючы па ўсім, гэта адзіны і першы прыём ежы. Ва ўсіх ім выпадку, нейкіх іншых прадуктаў у доме знайсці не ўдалося. На паліцах халадзільніка буяе цвіль. Яна ж выразнымі плямамі пакрывае сцены ваннага пакоя. Склад рызья ва ўмывальніку, якім ідэальна не карысталіся ўжо вельмі даўно. Пра прыбыральна лепш наогул не распавядаць: наведванне гэтага месца патрабуе моцных нерваў і фізічнай загартыўкі.

— Мы карыстаемся тым, што ў двары, — паведамляе мама чатырох дзяцей. Аказваецца, старэйшая дзяўчынка дома няма, гуляе з сяброўкамі.

— І двухгадовая малая карыстаецца тым, што ў двары? — цікавімся.

— Не, у яе свой гаршчок, — удакладняе мама і паказвае пасудзіну, брудную да млонасці...

У пакоі нядбайных бацькоў — дзіцячы ложкач з гарой шэрага рызья. А побач — новы камп'ютар з... понакарцінкай на ўвесь экран. У секцыі, дакладна на ўзроўні росту двухгадовай дачушкі, — адкаркаваная бутэлька віна... І ва ўсім доме — ніводнай дзіцячай цацкі.

Бацькі, між іншым, не з тых, што моцна п'юць. Але жыллё выглядае «бамжатнікам», а не домам, дзе выхоўваюць чатырох малых. Такія вось карцінкі з глыбіні...

...Ці трэба ў такіх сям'ях зазіраць у халадзільнікі і ўнітазы? Думаю, проста неабходна. Пазней я пабывала на пасаджэнні камісіі па справах непаўналетніх, куды былі выкліканы нядбайныя бацькі. У залу пасаджэння ўвайшла прыстой-

АПТЫМІЗАЦЫЯ

ПЕРЫЯД «ПРЫЦІРКІ»

Чым большая тэрыторыя, тым большая нагрузка на мясцовую ўладу

Пасля праведзенай сёлетняй аптымізацыі тэрыторыя Капланецкага сельсавета, што ў Бярэзінскім раёне, павялічылася амаль удвая. Раней тут знаходзілася 21 вёска. Цяпер жа налічваецца 47 населеных пунктаў, у тым ліку тры з іх з'яўляюцца цэнтрамі аграгарадкоў.

Старшыня сельсавета Савета дэпутатаў Любоў Забаронак кажа: «Мне свае ўладанні, седзячы за рулём «Жыгуль»».

— Што змянілася пасля рэфармавання? — цікаўлюся ў Любоў Уладзіміраўну.

— З узабуйненнем тэрыторыі павялічылася і нагрузка, — адказвае яна. — Пакуль знаёмлюся з людзьмі, вывучаю сітуацыю. Цяжка паверыць, але за дзень праязджаю каля двухсот кіламетраў. А клопатаў і пытанняў хапае. І на ўсё патрэбны не толькі сродкі, але і фізічныя высілкі, людскі рэсурс. А як вядома, у сельвыканкама няма ні транспарту, ні рабочых рук.

Асабліва хваляе старшыню прывядзенне ў належны стан могілак. Работа праводзіцца за кошт сродкаў, што выдзяляюцца на добраўпарадкаванне населеных пунктаў, гаспадарчым спосабам, па дагаворы з арганізацыямі. Але адначасова аградзіць усё месцы пахавання проста немагчыма! Даводзіцца ставіць агароджу па чарзе, перш за ўсё там, дзе яна патрабуе

замены. Галаўны боль — старыя дрэвы, якія могуць у любы момант пашкодзіць помнікі, ствараюць пагрозу і для людзей. Каб іх спілаваць, трэба выклікаць альпіністаў, паслугі якіх каштуюць нятанна. Толькі на могілках у вёсцы Капланцы ліквідавана больш за 20 старых дрэў. Летась шмат было зроблена і на могілках вёскі Гарэнічы. Але альпіністы не займаюцца вывазам спілаваных рэшткаў. Старшыня сельвыканкама просіць у кіраўніцтва арганізацыі выдзеліць людзей, транспарт. І вярта дадаць, што ў ААТ «Бярэзінскі», Брадзецкім лясніцтве, школах ёй не адмаўляюць. Напрыклад, вялікую дапамогу па расчысццы могілак у Мацкевічах аказалі работнікі лясной гаспадаркі Аляксандр Шаграй і Міхал Гаравіч са сваімі дзецьмі. У вёсцы Бярэзінска сёння не засталася ніводнага жыхара. А сваякі, дзеці тых, хто пахаваны на тутэйшых могілках, не вельмі часта наведваюць магілы сваіх родзічаў. Расчышчалі іх работнікі Бярэзінскага аграпрадмезэта, Бярэзінскі раённы электрамэраг. І такіх прыкладаў дастаткова.

Варта дадаць, што сельвыканкам імкнецца прыцягнуць да добраўпарадкавання і саміх жыхароў. Але не ўсе пагаджаюцца: старыя не могуць, а маладыя не хочуць. Моцныя яшчэ ў нас утрыманскія настроі, асабліва сярод гараджан, якія вясной праязджаюць на магілы сваіх родзічаў. Здавалася б, добрую справу робяць — прыбіраюць магілы продкаў, але ж смецце выкід-

ваюць побач. Больш за тое, дачнікі мэтанакіравана завальваюць бытавыя адходы кантэйнерамі, што ўстаноўлены на могілках.

Вогненным шквалам пранеслася па Бярэзінскім раёне Вялікая Айчыная вайна. На тэрыторыі Капланецкага сельсавета налічваецца 20 помнікаў і абеліскаў як на брацкіх, так і асобных магілах воінаў, партызан, мірных жыхароў. Прывядзенне іх у парадак Любоў Уладзіміраўна лічыць справай гонару. Сюды падчас свят прыходзяць людзі, каб ушласці кветкі, тут праходзіць урачыстасці з удзелам жыхароў раёна, сваякоў загінулых. Сапраўды, сорамна перад імі, калі магілы непрабраныя, а на помніках і агароджах аблезла фарба. Гэтага імкнецца не дапусціць вельмі неабябкая да ўсяго, што робіцца навокал, Любоў Забаронак.

Пра слаўныя і трагічныя старонкі невялікай вёскачкі Партызанка, што знаходзілася ў партызанскай зоне, сведчаць менавіта помнікі. У гады вайны тут праходзілі Клічуцкая і Бярэзінская раённыя падпольныя канфэрэнцыі.

— Стэлу, якая з цягам часу набыла непрыглядны выгляд, мы замянілі на мармуровую, — распавяла Любоў Забаронак. — Мармуровы помнік паставілі і на брацкай магіле загінулых дасантнікаў і партызан. На гэты пайшоў каля 20 млн рублёў з раённага бюджэту. Памянны на новы помнік і ў Каменным Барку. У аграгарадку Косаўка адрамантавалі абеліск у скверы.

Работы выконвала будаўнічая брыгада адкрытага акцыянернага таварыства «Бярэзінскі». А пафарбавалі яго, падрыхтавалі кветнікі работнікі Гарэніцкай школы. Прыемна, што і некаторыя жыхары не застаюцца ў баку ад справы. Напрыклад, напярэдадні Дня Перамогі мы прыехалі ў вёску Васільеўка на магілу камсамольца-партызана У. Лапцёнка, каб навесці парадка, ды там ужо і без нас нехта папрацаваў. На мой погляд, такія факты сведчаць пра тое, што людзі не забываюць сваю гісторыю, шануюць памяць загінулых. Вельмі б хацелася абнавіць помнікі на брацкіх магілах у вёсцы Мацкевічы. Спадаюцца, што пытанне з фінансаваннем вырашыцца.

Незамённы памочнікі, які адзначаюць Любоў Уладзіміраўна, у справе наведвання парадку ў памятных месцах — школьнікі, педагогі і тэхперсанал Капланецкай і Гарэніцкай школ. Гэта менавіта яны кожную вясну прыбіраюць магілы воінаў і партызан, землякоў, фарбуюць помнікі, высаджаюць кветкі. Найбольшыя клопаты, вядома ж, выпядаюць Капланецкай установе адукацыі, паколькі ў гэтых мясцінах няма абаронцаў Айчыны знайшлі свой апошні прытулак. Толькі ў вёсцы Мацкевічы чатыры адзіночныя і брацкія магілы, тры брацкія магілы і ў Каменным Барку. Але, як зазначыла Любоў Забаронак, і дзеці, і іх настаўнікі лічаць сваім абавязкам догляд гэтых памятных месцаў.

Тачына ЛАЗОЎСКАЯ.

ТАК ТРЫМАЦЬ!..

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Другая — дзе інжынерныя сеткі пракладзены, але патрэбны праектна-каштарысныя работы на асфальт. Трэцяя — дзе не хапае газавых, водных ці электрычных камунікацый. І чацвёртая — дзе няма нічога, а толькі выдзяляюцца участкі для будаўніцтва. Там, зразумела, будуць асфальтаваць у апошняю чаргу. Парадак добраўпарадкавання і асфальтавання вынеслі на разгляд сесіі раённага Савета, якая яго зацвердзіла. Рашэнне было апублікавана ў раённай газеце і размешчана на сайце райвыканкама. Цяпер кожны можа з ім азнаёміцца і прыкінуць, калі чарга дойдзе да яго вуліцы.

А што датычыць штодзённага парадку ў дварах і на вуліцах, за гэтым сочаць работнікі прадпрыемства «Камунальнік». Яго дырэктар Алег ШОПІК паведаміў, што толькі за мінулы год у горадзе пасадзілі каля васьмі соцень дрэў, больш за тысячу кустоў і амаль 200 тысяч кветак.

Прадпрыемствы і арганізацыі даглядаюць не толькі свае тэрыторыі, але і вуліцы насупраць. Ужо з дзясятка гадоў мінула з часу, калі дырэктарскай схода горада дамовіўся ўсталяваць так званыя «чыстыя» чавырэй. Гэта значыць, акрамя прывычных вясновых суботнікаў, калі тэрыторыя прыводзіць-

ца ў парадак пасля зімы, кожны чавырэй некалькі супрацоўнікаў таго ці іншага прадпрыемства або ўстановы выходзяць на тэрыторыю з граблямі ці іншым інвентаром, каб дагледзець кветкі, прыбраць смецце, што назапасілася за тыдзень, выканаць іншую работу. Бо, каб было чыста і прыгожа, трэба ўвесь час падтрымліваць чысціню. Паводле слоў Алега Фёдаравіча, узорам гэтай работы можна лічыць маслосырзавод, камбінат будаўнічых матэрыялаў, камбінат кааператываўнай прамысловасці, а таксама ўсе школы горада, якія падыходзяць да пытання добраўпарадкавання не толькі сумленна, але і творча. Жыллёва-камунальная гаспадарка ўсяляк заахвочвае і тых гараджан, якія ператварылі свае двары ў сапраўдныя кветнікі.

Пытанні добраўпарадкавання пастаянна трымаюць у полі зроку дэпутаты райсавета. Як сказала яю старшыня Марыя СЦЕПАНОК, сёлета работу жыллёва-камунальнай гаспадаркі разглядалі на прэзідыуме райсавета.

Горад у нас прыгожы, — кажа Марыя Васільеўна. — А на гэта, як вядома, патрэбна шмат сродкаў. Скажам, лясныя на добраўпарадкаванні і падтрымку санітарнага стану пайшоў 12 мільярдаў рублёў. Калі б менш грошай трацілася на прыбыранне вуліц, дарог і прыдарожных палос, якія штодзень засмецаюцца несумленнымі грамадзянамі, можна было б зрабіць асобныя куточки горада яшчэ больш прыгожымі.

Фота Валерыя КАРАЛЯ.

«ДРОБЯЗІ» ЖЫЦЦЯ

НАРОДНАЯ ПАДКАЗКА

Стыхійна ўтвораныя людзьмі сцежкі — гэта не заўсёды дрэнна. Наадварот, яны могуць служыць падказкай для аптымальнай пракладкі законных пешаходных дарожак.

Гэтае пытанне нядаўна абмеркавалі на планёрцы ў абласным цэнтры. Сапраўды, чалавек уласціва крочыць найбольш аптымальным шляхам, і таму ў многіх еўрапейскіх краінах даюць практыкуючы пракладку дарожак па ўжо апрабаваных пешаходамі сцежках. Тым самым паляпшаючы эстэтыку гарадскіх тэрыторый, бо, як правіла, разам з «легалізацыяй» гэтых сцежак абараняюцца ад вытопвання навакольных газонаў і клумбы.

У Гродне ўжо ўзялі на зямлетку большасць несанкцыянаваных сцежак агульнай даўжыні каля 9 кіламетраў. Прыкладна палову з іх у бліжэйшай перспектыве плануецца добраўпарадкаваць асфальтаваннем альбо укладкай тратуарнай пліткі. Першыя дзве такія дарожкі на месцы стыхійна ўтвораных неўзабаве з'явяцца ў раёне вуліцы Папавіча.

Але так будзе не ўсюды. Пешаходныя шляхі напрынны быць не толькі зручнымі, але і бяспечнымі. І калі сцежкі (важкім, што вядуць да праезнай часткі дарог) не адпавядаюць патрабаванням бяспекі, то яны, зразумела, падлягаюць ліквідацыі.

ГАЗОНАКАСІЛКА ДЛЯ СЕЛЬСАВЕТА

У Навагрудскім раёне даволі вострай была праблема адсутнасці альбо зношанасці сродкаў малой механізацыі для наведвання парадку ў сельскай мясцовасці.

Цяпер гэтыя абавязкі падмацоўваюць і рэальнымі магчымасцямі:

рашэннем райвыканкама для ўсіх сельска Саветаў закуплены 24 сучасныя газонакасілі Husqvarna — па дзве на кожны. Яны будуць задзейнічаны для выкашвання травы ў населеных пунктах — у прыватнасці, на тых участках, якія засталіся без гаспадароў, на могілках. Летась, дарчы, раённыя ўлады паклапаціліся аб забеспячэнні кожнага сельвыканкама бензалітай для выдалення аварыйных дрэў і зараснікаў хмызняку там, дзе ўжо ніхто не жые.

ТВОРЧЫ ПАДЫХОД

Больш за 5 мільярдаў рублёў затрачана ў аграгарадку Вярэйкі Ваўкавыскага раёна на рамонт тутэйшых будынкаў і добраўпарадкаванне вуліц. Аднак добрыя справы не заўсёды робяцца толькі за грошы.

У цэнтры аграгарадка, на месцы старога будынка сельсавета, які быў знесены некалькі гадоў таму, нядаўна з'явіўся камень-валун вагой амаль 4 тоны. Яго добра відаць з дарогі, а падшыўшы бліжэй, можна даведацца, што вёска Вярэйкі заснавана ў 1789 годзе.

Задуму ўшанаваць такім чынам гісторыю вёскі з'явілася ў старшыні Вярэйкаўскага сельвыканкама Уладзіміра Кашына. Яго падтрымаў мясцовы прадпрыемальнік, спецыяліст па вырабе помнікаў Валянцін Гжымаіла. Калі адшукалі патрэбны камень, то майстар бясплатна апрацаваў яго, выканаў надпіс з указаннем даты заснавання вёскі. А кіраўнік аддзялення «Вярэйкі» сельгаспрадпрыемства «Ваўкавыскае» выдзеліў тэхніку для перавозкі і ўстаноўкі валуна.

ПА РАСКЛАДЗЕ

На прыпынках гарадскога транспарту ў Лідзе, дзе ёсць павільёны, да паслуг пасажыраў нядаўна з'явіліся планшэты з раскладам руху аўтобусаў — пахвілінным, па кожным рэйсе.

Раённым бюджэтам фінансуюцца выраб і ўстаноўка больш за 100 такіх планшэтаў, а непасрэдна гэтым займаецца дарожна-эксплуатацыйнае падраздзяленне гарадскога прадпрыемства жыллёва-камунальнай гаспадаркі. Расклад руху транспарту для кожнага канкрэтнага прыпынку прадастаўляе аўтобусны парк № 2. Раздзійная канструкцыя планшэтаў (да металічнай пласціны прыкручваюцца аргшкі) дазваляе лёгка абнавіць інфармацыю, калі адбыліся змены ў раскладзе.

Такім чынам узмагчыцца адказнасць перавозчыкаў перад сваімі кліентамі. Пры гэтым пасажыры інфармацыю аб магчымых адхіленнях ад графіка руху аўтобусаў, якія дапускаюцца правіламі аўтамабільных перавозак.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

Гродзенская вобласць

МЯСЦОВАЕ САМАКІРАВАННЕ
РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ № 15 ад 17 лютага 2009 года выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Рэдакцыя газеты «Звязда».
Галоўны рэдактар: КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.
Адказная за выпуск: КАРПЕНКА Н.У.

Грамадскі савет: ГЕРАСІМОВІЧ С.М., старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні; АСКЕРКА Ю.В., адказны сакратар Савета па ўзаемадзеянні органаў мясцовага самакіравання пры Саўеце Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

АЦЬСАЎ А.А., старшыня Віцебскага абласнога Савета дэпутатаў; НАВУМЕНКА А.В., старшыня Нацыянальнага раённага Савета дэпутатаў; СУШЧАНКА М.Л., старшыня Глушанскага пасяковага Савета дэпутатаў Бабруйскага раёна.
АДРАС РЕДАКЦЫІ: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

КАНТАКТНЫ ТЭЛЕФОН: 292 44 12; e-mail: info@zvzyzda.minsk.by
Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларусы Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 22.887. Нумар падпісаны ў 19.30 3 жніўня 2013 года.

Жыццёвая эканоміка

Крэдыт пад рэчы, або Сакрэты ламбардаў

Месяц таму давалося сутыкнуцца з сітуацыяй, калі кашалёк нечакана апусцеў за некалькі дзён да зарплатаў. Тое, што ўжо паслязўтра на картку пералічаць доўгачаканы заробак, справу не выратуе. Першая ідэя, якая прыйшла ў галаву, — абзвіць сяброў і паспрабаваць пазычыць крыху грошай. Аднак задума прывалілася з тэрэкам. Хто сам быў «на мелі», а хто раў запытацца праз некалькі дзён...

Зірнуўшы ў акно, убачыў на доме насупраць шылду «Ламбард». Прыпомніўшы сёе-тое з твораў класічнай літаратуры, згадаў, што ўстановы такога кшталту людзі зварталіся яшчэ паўтара стагоддзя таму, калі іх фінансы таксама спыялі рамансы. «Што ж, калі нічога іншага не застаецца...» — з такой думкай пачаў аглядаць свой няхітры скарб у пошуках рэчы, якую можна было б аддаць пад працэнты на некалькі дзён. У якасці закладу абраў трохгадовы ноўтбук.

«А колькі б вы хацелі?»

У больш-менш крокавай даступнасці ад дома знайшоў ажно тры ламбарды. На першы погляд здаецца, што гэта даволі шмат. Але законаў рынкавай эканомікі ніхто не адмяняў. Адзін з законаў якраз і гаворыць, што колькасць якіхсці кропак абслугоўвання залежыць ад іх запатрабаванасці ў грамадстве. Вынікам гэтага з’яўляецца канкурэнцыя за кліента.

Тым не менш, у першым ламбардзе чаргі не было ўвогуле.

- Добры дзень! Што хочаце здаць?
- Ці не прымеце ноўтбук?
- Уключыце...

- Некалькі хвілін стаяла маўчачна.
- Як шмат вы за яго дасце?
- А колькі б вы хацелі?
- Мільёна паўтара, напрыклад.
- Ну не, гэта вы перагнулі крыху. Ноўтбук жа «слабенькі» на мерках сучаснай тэхнікі. Зараз такія не ў кожнай краме і сустраэне. А вось тысяч дзевяцсот і вам дам.

Працэнтная стаўка за карыстанне паслугамі ламбарда — 1% ад выдзеленых грошай за кожны дзень.

«Дзевяцьсот тысяч — гэта каля сотні долараў. Тры гадзі таму ён абышоўся ў сем разоў даражэй!», — з гэтай думкай я пакроўчыў у два іншыя ламбарды. Але і там «чалака расчараванне». У адным пагадзіліся даць мільён ст. а ў другім ноўтбук ацанілі ў восемсот тысяч. Нягуста.

Ламбард — гэта своеасаблівае разнавіднасць банка?

Крэдыт пад залог маёмасці ўзнік і шэсцьсот гадоў таму ў французскай правінцы Ламбардыя (адсюль паходзіць і назва такіх устаноў). На беларускую зямлю ламбарды прыйшлі толькі праз чатыры з паловай стагоддзі. Першая такая ўстанова адчыніла дзверы 112 гадоў таму ў Мінску ў доме гарадскога ўпраўлення. Але прайсавала яна нядоўга. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі дзейнасць ламбардаў на былой тэрыторыі Расійскай імперыі была забаронена. Тым не менш ужо ў 1923 годзе ўлады пайшлі на кампраміс: усё-такі людзі мелі патрэбу ў спажывецкіх крэдытах, а маладой дзяржаве не хапала грашовых сродкаў. Так ламбарды з’явіліся зноў, але колькасць іх прыкметна знізілася. Сапраўды росквіт устаноў, дзе выдаюць грашовыя крэдыты пад рэчы, пачаўся толькі на пачатку 1990-х.

— Перважна кліентуры ламбардаў з’яўляюцца людзі ва ўзросце ад 25 да 35 гадоў. Нясуць на заклад амаль усё. А прычына адна — недахоп грошай. Трэба плаціць за кватэру, камунальныя паслугі... Здраецца і так, што камусці няма за што элементарна дабрацца дадому. А хтосьці толькі-толькі займае свой бізнес, — разважае загадчык аднаго з мінскіх ламбардаў Дзясня Гулякевіч. — Браць крэдыт у банку пад якіяныя працэнты на доўгі тэрмін многія не асмелювацца, ды і атрымае яго далёка не кожны чалавек. Самі ведаеце, банку патрэбныя паручыцелі. А ламбард на гэтым фоне куды прывабней у плане хуткіх грошай. Працэнтная стаўка за захоўванне рэчы ў сярэднім адзін працэнт за дзень.

Інфарм-кол

Усе прадукты пчялярства (мёд, пчаліны яд, матачнае малачко, пропаліс, пылок, пясок, воск) з’яўляюцца біялагічна актыўнымі даб’юкамі, якія дзейнічаюць як біягенныя стымулятары і валодаюць каштоўнымі лекавымі вартасцямі. Яны павышаюць трываласць і працаздольнасць, незаменныя пры павышаных псіхічных і разумовых напружках, умацоўваюць імунную сістэму.

Пры правільным выкарыстанні прадуктаў пчялярства вынікі лячэння некаторых захворванняў істотна палепшаюцца. Удзяцца паскорыць выздаравленне пры вострых захворваннях, паляпярэдзіць абвастэрэнне хронічных станаў.

З мэтай прафілактыкі і агульна ўмацавання арганізма гэтыя прадукты можна прымяняць самастойна. Аднак у лячэбных мэтах, асабліва падчас абвастэрэння хвароб, неабходна абавязкова параіцца з урачом. адзначае **валеолаг 23-й гарадской дзіцячай паліклінікі г. Мінска Алена ГАР-НІЦКА**.

Апітэрапія пашырае магчымасці ў лячэнні многіх захворванняў сардэчна-сасудзістай сістэмы, стравнікава-кішчаннага тракту, хвароб печані і жоўцевыводзячых шляхоў, лёгачнай сістэмы, мочавыдзяляльнай і палавой сістэмы і

Максімальны тэрмін знаходжання рэчы ў ламбардзе — 15 дзён. Але ён можа павялічвацца і да 45.

Таму не рэдкасць людзі, якія наведваюцца ў ламбард ледзь не штодня, пачагрова здаючы і зборычычы сваю ўласнасць.

У сярэднім паслугамі ламбарда за суткі карыстаюцца каля 15—20 чалавек. Аднак яшчэ больш проста хочучы даведацца, у якую суму ацэняць яго рэч.

Як кажуць, тэатр пачынаецца з вешалкі, а ламбард — з ацэншчыка. Заходзіць у такую ўстанову можна толькі па адным — гэта закон. Патрабаванні да кліента простыя. Ён павінен быць паўналетнім, у адэкватным стане і мець пашпарт. Падлісваючы дагавор, чалавек гарантуе, што рэч належыць яму. Бо калі высветліцца, што тавар быў украдзены, то ламбард абавязкова падае супраць злодзея суму іск з-за страчанага прыбытку. Пры найгоршым раскладзе справа можа дайсці і да рэальнага тэрміну зняволення за махлярства.

Тое, што ацэншчык прапаноўвае суму, менш за кошт такога ж тавару ў тым, тлумачыцца вельмі проста. Ламбард выходзіць з таго, што рэч не будзе выкуплена своечасова. Пятнаццатэ дзён яна будзе захоўвацца ў любым ламбардзе. Дзе-нідзе ідуць насустрач кліенту, і тэрмін падаўжаецца яшчэ на трыццаць дзён. Але і максімальная пералплата тады складзе 45 працэнтаў. Усё гэта пазначана ў залогавым білеце, які кліент атрымае ўзамен.

— Калі ж уласнік рэч не выкупляе і праз гэты тэрмін, то лёс яе прадвызначаны — продаж на электронным аукцыёне. З «малатка» другіх гаспадароў хутчэй за ўсё знаходзіць планшэты, ноўтбукі і мабільныя тэлефоны. Радзей удаецца прадаць тэлевізары і персанальныя камп’ютары, — працягвае Дзясня Гулякевіч. — А вось пры спробе здаць пад заклад фотаапарат-«мыльніцу» лічбавы дыктафон шанец пачуць адмову ўзрастае ў разы. Прычына гэтага крыецца ў нізкай ліквіднасці такіх тавараў на другасным рынку. А на склад ламбард, вядома, працаваць не стане. Менавіта таму ацэншчыкі бярдуць толькі за тыя прадметы, якія можна будзе пасля хутка збыць. Між іншым, колькасць такіх «забытых» рэчаў можа дасягаць амаль 50% ад усіх здадзеных.

«Прапаноўвалі здаць нават авіяцыйную турбіну»

Пальвым прынцыпам па прапаноўванне рэчаў належыць разнастайнасць бытавой тэхніцы — мабільныя тэлефоны, планшэты, тэлевізары, ноўтбуку, люстэркавыя фотаапараты... Аднак трэба ведаць, што не кожны ламбард рызыкне ўзяць бытавую тэхніку, старэйшую за два гады. Прагрэс на месцы не стаіць — рэгулярна

на рынку з’яўляюцца новыя, больш магутныя мадэлі. Ранейшая тэхніка аўтаматычна становіцца састарэлай і пачынае таннець — вытворцу ж трэба разгрузіць склады...

Методыка ацэнкі апаратаў залежыць ад іх камплектацыі. Напрыклад, за ноўтбук з зараднай прыладай і батарэяй дадуць куды больш грошай, чым без іх. Ацэншчык высвятляе канфігурацыю ўстройства і правярае, які цэннік вісціц на падобнай мадэлі ў інтэрнэт-крамах. Аднак на суму, большую за палову кошту ад апарата на другасным рынку, разлічваць не варта ў любым выпадку.

— Многія кліенты не разумеюць, чаму яны набылі ноўтбук за 8 мільёнаў, а мы гатовы даць за яго паўтара-два, — разважае дырэктар аднаго з мінскіх ламбардаў Дзясня Райкевіч. — Па-першае, у звычайных крамах электроніка, як правіла, крыху даражэйшая, чым у інтэрнэце. А пры разліку залогавай сумы мы кіруемся менавіта мінімальнымі коштам. З гэтага вынікае другая прычына: калі рэч, якая была ў карыстанні, пойдзе на аукцыённыя таргі, то яе элементарна не набыдуць па кошце, вышэйшым за магазінны.

А вось цана на каштоўныя металы фіксаваная. Яе ўсталяваў спецыяльным дакументам Міністэрства фінансаў. Часцей за ўсё ў ламбард людзі прыходзяць з ланцужкамі ды пярсцёнкамі з золата 585-й ці 583-й пробы. У такім выпадку кліент атрымае за кожны грам каштоўнага металу 186 тысяч 550 рублёў — як і ў звычайнай скупцы золата. Але, у адрозненне ад скупкі, ён можа зарабці ўпрыгажэнне, залпаўшы працэнты.

Аднак на паліцы ламбарда можа адравіцца не толькі тэхніка ці дарагія ўпрыгажэнні альбо музычны інструмент. Дзясня Райкевіч згадвае, што аднойчы ім па тэлефоне прапанавалі... авіяцыйную турбіну.

— Цяжка сказаць, быў гэта жарт ці не. Калі паглядзіш крымінальную хроніку па тэлевізары, дык, здаецца, чаго толькі ў нашых людзей не знаходзяць.

А ўначы ў ламбард заглядаюць візітэры пераважна з мінскіх начных клубаў. Шмат хто здае дарагія запалыя ўпрыгажэнні, бранзалеты, ланцужкі, пярсцёнкі, новыя мабільныя тэлефоны, дарагія планшэты. Аднак, як правіла, здадзеная ўначы рэч доўга на паліцах не залежываеца — ужо раніцай яе выкупае назад уласнік.

На часовае захоўванне можна здаць нават і аўтамабіль. Але не кожны. Калі ўлічыць, што сярэдні ўзрост аўтапарку на Беларусі складае прыкладна каля дзесяці гадоў, то значная частка машын «дрэс-код» у ламбардзе не пройдзе.

— Прадурца ацэнкі аўтамабіля простая, — тлумачыць Дзясня Райкевіч. — Мы робім яго агляд, высвятляем усё падрабязнасці аб амарызацыі, правяраем асноўныя вузлы і агрэгаты. Кваліфікаваны майстар робіць гэта вельмі аператыўна, ніякіх тэмнікаў для ўласніка аўто мы штучна

Закладная сума не перавышае 50% ад мінімальнага кошту рэчы ў інтэрнэт-краме.

не ствараем. Аб рынаковым кошце патрыманага аўтамабіля мы даведаемся з дапамогай буйнейшых інтэрнэт-аўтабарахолак краіны. Сума, якую кліент атрымае на рукі, будзе меншай прыкладна на трыццаць працэнтаў. Заключасі можна не кожны аўтамабіль. Ён павінен сысці з канвеера не раней за 2000 год. Аўто расійскай вытворчасці мы таксама не прымаем — зноў жа, гэтую ўмову нам дыктуе рынак, дзе пакупнікі больш прыхільна ставяцца да машын замежнага паходжання. Але, як ні дзіўна, мы яшчэ не сутыкаліся з тым, каб аўтамабіль трэба было прадаваць праз аўкцыён. Усё-такі чалавек жадае хутчэй вярнуць сабе маёмасць, якія каштуе не адну тысяч дэлару.

Закладаць свой ноўтбук за мільён мне усё ж не давалося. Жаданія 200 тысяч рублёў нечакана знайшліся — банкітэра прывалілася ў курцы за падкладку ва ўнутранай кішэнні. Але вандроўка па мінскіх лямбардах мне падалася цікавай. Здаецца, што відарочны пласоў у такіх устаноў куды больш, чым мінуўся. Хаця б у тым, што ад фінансавых праблем не страхаваны ніводны чалавек... І тады яму ёсць куды падацца па дапамогу.

Валяр’ян ШКЛЕННІК

Актуальны дыялог

Аляксандр БОЙКА:

«Трэба думаць, як утрымаць у сістэме адукацыі перспектыўных педагогаў»

Падчас нядаўняга форуму сталічных педагогаў міністр адукацыі Сяргей Маскевіч звярнуўся да мэра сталіцы з прапановай пашукаць у гарадскім бюджэце сродкі, каб узяць педагогам заробак. Вядома, горад і так длапчывае педагогам сталічных устаноў адукацыі не першы год — у дадатак да вызначанага заканадаўствам. Але заробкі школьных настаўнікаў і тым больш выхавальнікаў усё роўна не ідуць ні ў якое параўнанне з сярэднімі заробкамі мінчан. «Дык чаму б сталіцы не пераняць досвед Расіі, дзе заробкі педагогаў не могуць быць меншымі за сярэдні заробак у рэгіёне?» — прапанаваў Мікалаю Ладубцу кіраўнік галіны, і зала апладэсментамі сустрэла яго прамову.

Сацыяльны статус педагога — сёння праблема нумар адзін. Моладзь не прывабляюць педагогічныя спецыяльнасці. Маладзья спецыялісты не затрымліваюцца ў школах. Колькасць педагогаў-мужчын змяняецца штогод. Парадокс, але ў некваліфікаваных рабочых заробкі сёння вышэйшыя, чым у настаўнікаў. Аб праблемах, якія хваляюць беларускіх педагогаў, мы гутарым са старэйшай ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Аляксандрам БОЙКАМ:

— Напярэдадні навучальнага года традыцыйна ўсіх пераўняюцца станоучыя эмоцыі, але не буду ўтойваць, што ў новы навучальны год мы ўваходзім не толькі з новымі надзеямі, але і з пэўнай трывогай. Дэмаграфічная сітуацыя, асабліва ў сельскай мясцовасці, не паляпшаецца. Перад нашай галінай стаяць пытанні аптымізацыі штатнай колькасці работнікаў асобных арганізацый. З 1 верасня штотыднёвага нагрукна на педагогаў павышаецца, але гэта зусім не значыць, што заробкі педагогаў пры гэтым адчувацьна ўзрастуць. Між іншым, для прафсаюза няма больш важных задач, чым заробкі і занятасць работнікаў устаноў адукацыі.

— Наколькі я ведаю, ідэя павелічэння штотыднёвай нагрукны на педагогаў была ўспрынята прафсаюзам без асаблівага энтузіязму... — Узгадняючы рашэнне аб змяненні нормаў педагагічнай нагрукны, мы ўлічвалі планаванае павышэнне тарифнай стаўкі на 30%. Але ў сувязі з тым, што з шэрагам рэгіянаў гэты праект не быў узгоднены, тарыфная стаўка адпаведных катэгорый педагагічных работнікаў была павялічана на 25%, што фактычна кампенсавала толькі роўт педагагічнай нагрукны. Многімі сродкамі масавай інфармацыі рашэнне было ўспрынята як павелічэнне заробку педагогаў на 25%. Таму даводзіцца весці сядо педагогаў тлумачальную работу. Раней для таго, каб разлічыць тарыфную стаўку педагога з нагрукнаў 20 гадзін, памер яго тарыфнай стаўкі дзялілася на 18 гадзін і памнажалася на 20. Цяпер тарыфная стаўка педагога з нагрукнаў 20 гадзін адпавядае памеру тарыфнай стаўкі. Адпаведна яго заробак павялічыўся нязначна — у сярэднім на 3%: у залежнасці ад кваліфікацыйнай катэгорыі і іншых фактараў павелічэнне вагаецца ад 1,8 да 5%.

Больш значная розніца будзе толькі ў выпадку, калі павялічыцца нагрукна на канкрэтнага педагога. Так, пры павышэнні нагрукны з 18 да 20 гадзін павелічэнне заробку складзе ў сярэднім 14,5%. Але гэтыя гадзіны трэба яшчэ знайсці ў межах вучэбнага плана. Гэта значыць, што ў нейкіх школах настаўнікі будуць працаваць з нагрукнаў менш чым на стаўку, а дзесяці і ўвогуле застаюцца без работы.

Безумоўна, станоуча адаб’ецца на даходах педагогаў і запланаванае з 1 верасня павышэнне памеру тарыфнай стаўкі першага разраду. Не трэба забывацца і пра рэкамандуючы ўрада, адрававанню Мінскаму гарадскому і абласным Саветам дэпутатаў — не скарачаць па выніках правядзення аптымізацыі устаноў адукацыі аб’ёмы бюджэтнага фінансавання ўсёй сістэмы адукацыі. Важна, каб сродкі, вызваленыя ў выніку аптымізацыі, накіроўваліся на павелічэнне заробкаў паліты педагогаў. Тут ёсць куды расці ўсім рэгіёнам.

— Спраўды, зараз распрацоўваецца новая галіновыя сістэма аплаты працы. Планаўца, што ў гэтым навучальным годзе яе прабукоць у некалькіх школах і гімназіях. Наша пазіцыя па гэтым пытанні была прынцыпова — эксперымент магчымы толькі пры значным павелічэнні асігнаванняў на аплату працы, паколькі самым уразлівым месцам у дзейнай сёння сістэме аплаты працы педработнікаў застаюцца нізкія пламеры іх тарыфных ставак. Хацуча адзначыць, што распрацоўшчыкі ўлічылі пажаданы члену рабочай групы, у склад якой уваходзілі і прадстаўнікі прафсаюза. У рамках рэалізацыі эксперыменту заробак педагогаў узрасце, праўда, не ў тых аб’ёмах, як бы нам хацелася. Але нават гэтае рашэнне — істотны крок наперад. Заробак ніводнага з работнікаў устаноў, што ўдзельнічаюць у эксперыменце, не можа быць ніжэйшым за ўзровень, вызначаны ў рамках дзейнай цяпер сістэмы аплаты працы.

У дацнненні да работнікаў гэтых устаноў будзе прыпынена дзеянне цягла шэрагу нарматыўных прававых актаў. Але ў той жа час пашыраюцца галіновыя асаблівасці ў фарміраванні заробатнай платы: я маю на ўвазе галіновыя павышэнне да тарыфных акладаў (ставак), даплаты за ўзровень кваліфікацыі педагагічнага работніка і галіновыя выплаты за выкананне асобных відаў работ. Новая сістэма аплаты працы будзе стымуляваць педработнікаў да павышэння іх прафесійнага ўзроўню. А новыя паўнамоцтвы, якія атрымаюць кіраўнікі гэтых устаноў, дазволіць ім рэгуляваць аплату працы непасрэдна ў калектывах. Спядзяецца, што ў гэтай сітуацыі ўзрасце і роля прафсамаў, якія не застаюцца ўбакі ад вырашэння такіх важных для кожнага члена педагагічнага калектыву пытанняў.

— Аляксандр Аляксандравіч, новая інструкцыя аб парадку атэстацыі педагагічных работнікаў энтузіязму ў педагогаў не выклікала: вышэйшую катэгорыю ім цяпер даядзецца пацяярджася кожны пяць гадоў, але ж даплаты за катэгорыю можна назваць хутчэй сімвалічнымі... — Павышэнне педагогам кваліфікацыйнага ўзроўню абавязкова павінна адбывацца і на яго заробках — гэта наша глыбокае перакананне. Галіна павінна больш плаціць за кваліфікацыйны ўзровень, каб педагог імкнуўся да павышэння сваёй кваліфікацыі.

— Атрыманне і пацвярджэнне катэгорыі «настаўнік-метадыст», як і вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыі, цяпер ператвараецца ў сур’ёзную працэдuru. Але што педагог будзе мець на выхадзе? Мінімальную даплату? — Пяцёр па наяўнасць другой кваліфікацыйнай катэгорыі настаўнікі атрымліваюць надбавку ў памеры 15% ад тарыфнай стаўкі, за першую — 20% і вышэйшую — 30%. Мы лічым, што трэба павялічыць нарматыўны надбавак за кваліфікацыйныя катэгорыі ў некалькі разоў. Трэба думаць пра тое, як утрымаць у сістэме адукацыі таленавітых і перспектыўных педагогаў, як іх заахваціць...

«Больш значная розніца будзе толькі ў выпадку, калі павялічыцца нагрукна на канкрэтнага педагога. Так, пры павышэнні нагрукны з 18 да 20 гадзін павелічэнне заробку складзе ў сярэднім 14,5%. Але гэтыя гадзіны яшчэ трэба знайсці ў межах вучэбнага плана...»

З улікам пазіцыі прафсаюза Міністэрству адукацыі ўдалося вырашыць пытанне з аплатай працы настаўнікаў, якія маюць кваліфікацыйную катэгорыю «настаўнік-метадыст». Такім настаўнікам была ўстаноўлена надбавка ў памеры 40% ад тарыфнай стаўкі і тарыфны разрад па іх пасадках на чатыры разрады вышэйшыя за вызначаны заканадаўствам. Для іх уведзена 15-працэнтнае павышэнне тарыфнай стаўкі за ўкараненне інавацыйных падыходаў і ўдзел у рабоце па павышэнні кваліфікацыі педагагічных кадраў. Але для настаўнікаў, якія маюць іншыя кваліфікацыйныя катэгорыі, памеры надбавак не змяніліся.

— Дык якой жа будзе розніца ў заробатнай плаце паміж настаўнікам, які мае катэгорыю «настаўнік-метадыст», і настаўнікам з вышэйшай кваліфікацыйнай катэгорыяй?

Даведка «Звядзі»:

У Расійскай Федэрацыі ў I квартале 2013 года сярэдняя заробатная плата педагагічных работнікаў агульнаадукацыйных устаноў складала ў сярэднім 25,7 тыс. рублёў, або 93,9% ад сярэдняй па эканоміцы. Пры гэтым колькасць суб’ектаў РФ, якія забяспечылі давадзненне заробатнай платы педагагічных работнікаў агульнаадукацыйных устаноў да сярэдняй на рэгіёне, павялічылася да 52 (з 13 — на выніках IV квартала 2012 года). А ў чатырох рэгіёнах Расійскай Федэрацыі (Рэспубліцы Татарстан, Хабароўскім краі, Тварскай і Белгародскай абласцях) сярэднія заробкі педагогаў перавысілі ў I квартале сярэдні заробак на рэгіёне на 110% і нават больш.

— У выпадку работы гэтых настаўнікаў на стаўку розніца складзе каля 350 тысяч рублёў з улікам гарантаваных выплат. Хацуча дадаць, што пасля павышэння тарыфных ставак з 1 верасня назіраецца наступная тэндэнцыя: працэнт гэтага павышэння ў настаўнікаў без катэгорыі вышэйшай, чым у настаўнікаў, якія маюць кваліфікацыйныя катэгорыі. Праблема ў тым, што надбавка за катэгорыі невялікая, і яна не з’яўляецца акладаўтаваральнай. У сувязі з гэтым мы падтрымліваем прапанову Міндадукацыі ўлічваць наяўнасць кваліфікацыйных катэгорыі пры вызначэнні памераў матэрыяльнага стымулявання, перш за ўсё надбавак. Гэтую меру можна разглядаць выключна як часовую, паколькі гэтую праблему трэба вырашаць на ўзроўні нарматыўных прававых актаў.

— Апошнім часам многія любяць паразважаць пра сацыяльны пакет для педагогаў. А як на вашу думку: што павінна ўваходзіць у гэты пакет?

— Прафсаюз акіраваў у Міністэрства адукацыі свае прапановы па напаленні сацыяльнага пакета. Яны закранаюць мноства кірункаў, у тым ліку пенсійнае забяспечанне педагогаў, медыцынскае абслугоўванне, санаторна-курортнае лячэнне, камунальныя плацяжы, ільготныя ўмовы Kredытавання будаўніцтва жылля, кампенсацыі педагогам іх выдаткаў на праезд, гарантыі ў сферы адукацыі, заахвачванне высокіх прафесійных дасягненняў, зніжкі пры наведванні культурна-гістарычных і фізкультурна-спартыўных аб’ектаў і нават устанавленне для педагогаў ільготных тарыфаў на мабільную сувязь і доступ у інтэрнэт. Не забыліся мы і, так бы мовіць, пра асветніцкі кірунак — патанненне метадычнай, навуковай і мастацкай літаратуры і ўвядзенне для работнікаў галіны асобных тарыфаў пры падпісцы на перыядычныя выданні.

Сёння, напрыклад, па-ранейшаму застаецца праблемай значная аддаленасць месцаў работы многіх работнікаў устаноў адукацыі, размешчаных у сельскай мясцовасці, ад населеных пунктаў, у якіх яны пражываюць. Таму на парадку дня — пытанне кампенсацыі ім выдаткаў на праезд. Дзесяці неабходна задумачца і аб прадастаўленні педагогам жылля. Не сакрэт, што на фоне ўсеагульнага ўхвалення практыкі вызвалення жылля на вёсцы работнікам арганізацыі сацыяльна-культурнай сферы, ёсць гаспадаркі, дзе маюцца незаселеныя дамы. А настаўнікі і работнікі іншых бюджэтных арганізацый вымушаны жылль арандаваць. Мы ўпэўнены, што гэта няпрывабна.

Адным словам, праблем шмат. Таму мы будзем шчыра ўдзячныя кіраўніцтву рэгіянаў за разуменне патрэб сістэмы адукацыі і падтрымку яе ініцыятыў.

Гутарку вяла Надзея НІКАЛАЕВА

ПРАДУКТЫ ПЧАЛЯРСТВА:

ДЛЯ ІМУНІТЭТУ, СУПРАЦЬ МІКРОБАЎ

г.д. Найбольш часта для лячэння пералічаных захворванняў выкарыстоўваюць непасрэдна мёд, пропаліс, пылок і апілак.

МЁД Ён умацоўвае, танізуе, аднаўляе сілы, паляпшае апетыт. Валодае супрацімікробным дзеяннем, змяшчае рост розных мікраарганізмаў, а ў шэрагу выпадкаў поўнаасць прыпыняе іх рост. Асабліва актыўны мёд, які збіраецца пчоламі з піхты, каштану і елкі. Ён прыпыняе рост залісцатага стафілакоку, з-за чаго яго прымяняюць пры перавязках ран, пры язвах і апёках.

Мёд станоуча ўплывае на страваванне, нармалізуе дзейнасць страўніка (сакрэцыю, тonus, матарыку). Так, прыняты ў цёплым раствору вады, даюцца да ўжывання пасля пераежання ежы, ён змяняе сакрэцыю страўнікавага соку, а ў халодным раствору вады і непасрэдна перад ежай нар-

4 ЖЫЦЦЯПІС ПАЎСТАГОДДЗЯ З БЕЛАРУСКАЙ ПРАПІСКАЙ

На радзіме героя

Упершыню я адкрыў для сябе вёску Каськова чвэрць стагоддзя таму, калі шукаў поўнага кавалера трох ордэнаў Славы Міхэя Мінчанкава (прышлося праехаць ці не ўсю краіну). З-за вясновага бездарожжа я вельмі доўга дабраўся да каскоўскай ускраіны ў хату ветэрана, хоць трэба было ісці толькі з добры кіламетр. Салдат-герой жыў самотна і даволі сціпла, у невялікай хатцы, пабудаванай яшчэ да вайны. Дарэчы, як і многія яго суседзі-аднавяскоўцы. За чаркай слухаў доўгія успаміны пра сапраўдную аполоную вайну, пра якую ў той час не працягваюць ні ў адной кнізе. Нарадзіўся герой 15 студзеня 1913 года. З 1937-га служыў у Чырвонай Арміі на Далёкаўсходнім фронце, удзельнічаў у баях з Японіяй. На вайне з гітлераўцамі быў з кастрычніка 1943-га (вёска Каськова была вызвалена 28 верасня 1943 года). На рацэ Проні (Ча-

Аляксандр Яршоў спрымаў каскоўскае луг.

4-гадовы Кірыл Фяскоў сапраўдны памочнік бабці Тані.

Маленькі каскоўца Міхал на руках ччасцівай матулі.

вускі раён) атрымаў першае раненне, а пад Віцебскам — першую ўзнагароду (медаль «За адвагу»). Пасля цяжкага ранення ў галаву доўга лячыўся і зноў вярнуўся на фронт, стаў снайперам. У час аперацыі «Баграціён» у жніўні 1944-га за знішчэнне варожых салдат атрымаў ордэн Славы 3-й ступені. А ў жніўні-кастрычніку на яго баявым рахунку было яшчэ 19 нямецкіх ваяк. Ва ўдольнепраускай аперацыі ў канцы лістапада 1944 года Мінчанкаў знішчыў 80 гітлераўцаў і атрымаў ордэн Славы 2-й ступені. І зноў быў паранены. У красавіку 1945-га арміец з Каськова не толькі знішчыў вялікую групу праціўніка, але захапіў у палон яшчэ дзесяць фрыцаў. І атрымаў за гэта ордэн Славы 1-й ступені.

Хрысціянскі сімвал — знаходка на каскоўскім агародзе.

Яшчэ адзін з апошніх «русік» у Каськове — Аляксандр Яршоў. Ён з тых, хто, пабудуваўшы па свеце, вярнуўся ў вёску на сталае жыццё. Яшчэ захавалася бацькоўская хата, якой патрэбны дбайныя гаспадарскія рукі. Хоць працы ў Каськове цяпер няма, справа Аляксандра ўсё ж адшукалася — на агразадзібе.

Савушкін прадукт

Браты Мікалай і Аляксандр Савушкіны якраз з тых, каго адміністрацыйная рэформа і падзяляла на прадстаўнікоў розных народаў. Мікалай — рускі, ён нарадзіўся ў 1963-м, а Аляксандр, 1966-га года нараджэння — беларус. Браты, бадай, адзіныя з пакалення новага тэрытарыяльнага ўтварэння, хто не адрываўся ад вёскі далёка і надоўга. Абодва былі вадацелямі, шмат пабачылі. Але малая радзіма, ніколі не адпускала іх. Цяпер старэйшы Мікалай працуе жывёлаводам у СВК «Кастрычнік», пасе цялят. Дапамагае малодшаму брату-беларусу Аляксандру, які ўключыўся ў агразадзібны рух і ў дадатак заняўся мчальствам. У 2009 годзе, калі ў Беларусі пачалі шмат казаць пра развіццё аграрызму, у хатце па суседстве з бацькоўскім падворкам Савушкін-малодшы пачаў ладзіць летнія адпачыны для прыезджых. Свой гасцінны куточак ён назваў адпачывальнай навакольнага пейзажу («Блакітны Сож»), выклаў звесткі пра агразадзібу ў інтэрнет. Цяпер дзякуючы прадпрыемству Савушкіна вёска Каськова прымае вядомы на ўвесь свет.

— Адпачываць да нас прыязджаюць з Крычава, Смаленска, Арла, Масквы... — наўсвідку кажа гаспадар сядзібы. — Прывабівае сама прырода: цішыня і свежае паветра, грыбы, лес, рыбалка. Трымаю коней і вучу гасцей катацца вярхом. Пакупацца ў Сожы і папарыцца з венікам у лазні — таксама не апошняе спуска для нашых заўсёдных і новых наведвальнікаў. Адчуўшы смак да агразадзібнай справы, Аляксандр Савушкін працягнуў і клопат пра ўпарадкаванне сваёй вёскі. Спраўляцца з усім яму дапамагаюць жонка і маці. І бліжэйшаму суседу Аляксандру Яршову працу знайшоў.

«Дзікая дывізія»

Пасля таго, як Каськова змяніла рускую «прапіску» на беларускую, у вёсцы займаліся адкормліваннем бычкоў, тут

да пенсіі. Паспявае і з 4-гадовым унукам Кірылам паняньчыцца і даччын дойны статак дагледзець. А дзве каскоўскія бабулі сумна кажуць, што «раней двор быў на двары» — яны не пазнаюць сёння ў вобліку Каськова вёску сваёй маладосці.

Саша і Наташа — старасць з песнямі

Старэйшыя жыхаркі вёскі — родныя сёстры Аляксандра Самусёва 1926-га і Наталія Лаўранова 1922 года нараджэння. Аляксандра Максімаўна працавала ў калгасе з 17 гадоў, трыццаць з гакама аддала самым цяжкім і адказным у гаспадарцы пасадам: была і цялятніцай, і свінаркай. Нягледзячы на ўзрост, любіць спяваць застольныя песні, асабліва пра каханне — шчаслівае і не вельмі. Сама Аляксандра замужам не была, сямейнага шчасця не зведала. За працаю, гаворыць, не было калі пра хлопцаў думаць. — Стане сумна — і я спяваю, — кажа баба Шура.

Старэйшая сястра Наталія Максімаўна чатыры гады таму цалкам страціла зрок. Жыць сёстрам разам цяпер куды лепш, чым паасобку. За імі глядзіць сацыяльны работнік, маладая суседка Вольга Фяскова. Баба Аляксандра любіць узгадваць пра тое, як некалі яна «падмаладзілася».

— За кампанію з суседкай хадзіла ў Хіславічы, папрасіла запісаць, што я не з дваццаці шостага, а з дваццаці дзевятга года.

Навошта Аляксандры трэба было маладзіцца, калі ў сорок пятым ёй было ўсяго дзевятнаццаць гадоў, я так і не зразумею: вайна даўно скончылася, у Германію моладзь ужо не вывозілі...

— Пуста ў галаве было, вось і маладзілася, — усміхаецца Аляксандра Максімаўна.

Бабулі-сёстры яшчэ памятаюць, як у Каськове сталі немцы, як гэтыя ваякі харчаваліся з паходнай кухні, чулі, як спявалі свае маршы, ігралі на губных гармо-

Неразлучныя каскоўскія сёстры Аляксандра (злева) і Наталія.

наіх. Вясковых бабўль нямецкія салдаты тады частавалі супам і кашай з кацялкаў. Гэтак было яшчэ на пачатку вайны. Пытаюся, ці не дамагаліся часам вясковых дзячак немцыкі салдаты і афіцеры. — Што вы, мы трымаліся ад іх падалей, халера на іх... Яшчэ бабулі былі сведкамі, як немцы, адступячы, спалілі частку вёскі, тую, што была перад мастом.

Міхал Сяргеевіч — будучыня Каськова

Калі запытаўся пра самага маленькага жыхара, адказ пачуў імгненна: гэта наш Міхал Сяргеевіч. Шасцімесячнага ад нараджэння каскоўца Міхаліа Фяскова называюць па бацьку невялічкава: ад нашадка залезчы будучыня вёскі. Маладая маці Юлія з гонарам вынесла з хаты вясковага любімка, як доказ, што перспектыва ў Каськове ёсць. Міхал Сяргеевіч падарыў мне шчасліваю ўсмешку і солідка пазяхнуў: маўляў, у нас усё добра!

Але праблема будучыні ў Каськова, насамрэч, стаіць востра. Нараджэнне дзяцей у вёсцы стала сапраўднай з'явай. Калі ў Сапрынавіцкай сельсавеце штотод нараджаецца па 14 немаўлят, на Каськова прыходзіцца толькі 0,80 дзіцяці. Цяпер у гэтым населеным пункце ўсяго чацвёрта дзетка да 6-гадовага ўзросту. А дзве маладыя сям'і, якія наўдана з'явіліся ў Каськова, хіба зможы вырашыць гандарную праблему і падоўжыць жыццё вёскі на ўсходнае краіна?

Вядома, без падтрымкі дзяржавы жыццё тут згане. Як спыніць гэты рух у нікуды і захаваць паселішча нахай сабе і ў выглядзе агразадзібы, каскоўцы павінны найперш вырашыць самі.

Анатоль КЛЯШЧУК. Фота аўтара. Мясцілаўскі раён.

ПАД БЫХАВАМ ЗАПЛЕШЧУЦА ФАРЭЛІ

У вёсцы Касічы Быхаўскага раёна падыходзіць да завяршэння будаўніцтва завода па вырошчванні фарэлі. Гэта першае ў Беларусі прадпрыемства такога маштабу: тут плануецца вырошчваць 300 тон рыбы ў год.

Касічы — невялікая вёска ў глыбінцы Быхаўскага раёна, далёка ад асноўных аўтамабільных трас. Але менавіта там, на беразе ракі Ляхвы, спецыялісты знайшлі месца, якое па прыродным ландшафце і прыродным рэсурсах адпавядае будаўніцтву рыбагара прадпрыемства.

Маладняк фарэлі ў Касічах будзе набываць у Горацкім рыбаводным індустрыяльным комплексе, адкрытым летас. Далей у чатырох вялізніх басейнах фарэль пазатпа будучы дарошчываць да паўкілаграма вагой, каб прадаваць.

— Унікальнасць гэтага завода ў тым, што рыбу тут можна вырошчваць круглы год, — патлумачыў галоўны інжынер ААТ «ПМК-83 «Вадбуд» Ігар ЛЯНЕУСКИ.

Для забеспячэння вадой зроблены свідравіны, таксама ваду можна браць у цёплы сезон з рэчкі. За тэхналогію адказваюць расіяне: у Беларусі вопыту будаўніцтва такіх вялікіх рыбных заводаў няма, таму звярнуліся да калінінградцаў.

Фота БЕЛТА.

■ Праблемы і рашэнні

Каб сэрвіс не засмучаў...

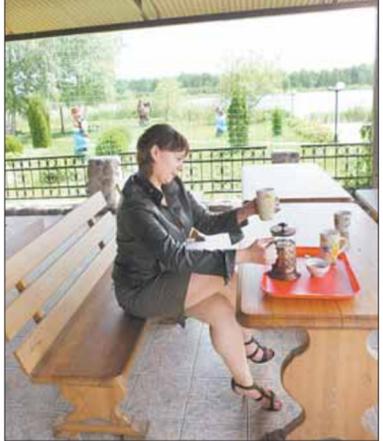
Да канца гэтага года на аўтадарогах Мінішчыны плануецца адкрыць пяць кавярняў: у Крупскім, Смалевіцкім, Вілейскім, Стаўбцоўскім і Валожынскім раёнах.

Два прадпрыемствы грамадскага харчавання ўжо пачалі дзейнічаць у Мінішчыне і Дзяржынскім раёнах. Усяго ж сёння ў вобласці іх налічваецца 147. У асноўным аб'екты грамадскага харчавання сканцэнтраваны ў непасрэднай блізкасці ад Мінска. Напрыклад, у Смалевіцкім, Дзяржынскім раёнах. У Мінішчыне іх, дарэчы, 43. На жаль, толькі па адной кавярні функцыянуе ў Капыльскім, Нясвіжскім, Клецкім раёнах. На Любачынскае наогул няма ніводнай, і да 2015 года не прадугледжана іх адкрыцця. Такія сітуацыя тлумачыцца тым, што інвестары больш ахвотна асвойваюць буйныя трасы з інтэнсіўным рухам, што дазваляе забяспечыць ім прыбытковасць бізнесу.

Да 2016 года ў сталічным рэгіёне з'явіцца яшчэ 24 прадпрыемствы грамадскага харчавання. 7 з якіх пачнуць работу ўжо сёння, яшчэ 7 — у наступным годзе і 10 — у 2015-м. Як адзначыла начальнік упраўлення гандлю і паслуг Мінбелвыканкама Таццяна Абляк, у меню гэтых сучасных устаноў прадугледжваюцца стравы нацыянальнай кухні, месцы для паркоўкі транспарту, умовы для асоб з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі.

— Вельмі важна, каб кропкі грамадскага харчавання будаваліся ў комплексе з іншымі аб'ектамі прыдарожнага сэрвісу, — падкрэсліла прадстаўнік гандлю.

Менавіта гэтыя патрабаванні прад'яўляюцца інвестарам. Прыклады такога падыходу да справы на Мінішчыне ёсць. Напрыклад, узорам для пераймання з'яўляюцца такія буйныя цэнтры, як «Веста» ў Дзяржынскім раёне, «Робінсан-клуб» у Мінішчыне раёне. Буйны комплекс узводзіцца і ў Смалевіцкім раёне. Цяпер інвестары актыўна працуюць на трасе Мінск — Гомель (М-5). Да 2016 года пасля рэканструкцыі ў Мінішчыне і Пухавіцкім раёнах імі плануецца ўвесці ў дзеянне пяць аб'ектаў харчавання. Магчыма, у бліжэйшы час на дарогах вобласці з'явіцца і пункты хуткага харчавання. Ва ўсялякім выпадку пытанне прапароўваецца з інвестарамі з Гродня, падбіраюцца зямельныя участкі. А ў цэлым для стварэння аб'ектаў прыдарожнага сэрвісу разнастайнага прызначэння прапароўваецца 79 зямельных участкаў.

Фота БЕЛТА.

Установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

АБ'ЯВЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ НАСТУПНЫХ ПАСАД:

- кафедра філасофіі: дацэнт;
- кафедра псіхалогіі і педагогікі: загадчык кафедры;
- кафедра менеджменту інфармацыяна-дакументнай сферы: загадчык кафедры;
- кафедра інфармацыйных рэсурсаў: выкладчык, старшы выкладчык;
- кафедра гісторыі Беларусі і музейзнаўства: дацэнт;
- кафедра беларускай філалогіі і сусветнай літаратуры: дацэнт, прафесар, загадчык кафедры;
- кафедра замежных моў: старшы выкладчык (3);
- кафедра менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці: выкладчык (2), дацэнт (2);
- кафедра міжкультурных камунікацый: дацэнт, загадчык кафедры;
- кафедра беларускай і сусветнай мастацкай культуры: дацэнт, выкладчык (2);
- кафедра інфармацыйных тэхналогій у культуры: выкладчык (2);
- кафедра тэорыі музыкі і музычнай адукацыі: дацэнт (2), загадчык кафедры;
- кафедра мастацтва эстрады: выкладчык (3), дацэнт (2), прафесар, загадчык кафедры;
- кафедра харавога і вакальнага мастацтва: выкладчык, дацэнт (4), загадчык кафедры;
- кафедра народна-інструментальнай творчасці: выкладчык, дацэнт (2);
- кафедра духовай музыкі: старшы выкладчык, прафесар (2);
- кафедра беларускай народна-песеннай творчасці: дацэнт, прафесар (2);
- кафедра рэжысуры эстрады: старшы выкладчык;
- кафедра тэатральнай творчасці: дацэнт;
- кафедра рэжысуры абрадаў і святаў: выкладчык, дацэнт;
- кафедра народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва: выкладчык, дацэнт;
- кафедра харэаграфіі: дацэнт (2).

УНП 100286677

4 верасня, серада. Дачкайцеся больш спрыяльна перыяду — стрыжы валасы, фарбаваць іх астралягі ў гэты месяцовы дзень не рэкамендуець.

5 верасня, чацвер. На маладзіку стрыжы валасы не рэкамендуецца, так што пачкайцеся некалькі дзён.

6 верасня, пятніца. Арганізм ў гэты месяцовы дзень аслаблены, так што перыяд для стрыжкі неспрыяльны.

7 верасня, субота. Стрыжка сёння становіцца прычынай залішняй аграсі і нястрыманасці. Дачкайцеся больш спрыяльнага дня.

8 верасня, нядзеля. Зробленая сёння прычоска адрыне вам выхад на якасна новы ўзровень. Спрыяльны дзень, не ўпусціце магчымасці змяніць сваё жыццё да лепшага.

9 верасня, панядзелак. Стрыжка спрыяльная. Вы станеце не толькі больш прывабнымі з шыкоўнымі валасамі, але і трохі багачэй. Месяц у гэты дзень не толькі папелшыць рост валасоў, але і прывядзе да павелічэння ўласнасці.

10 верасня, аўторак. Стрыжкай сёння можна выклікаць пасапленне імунітэту, а значыць, у вас пагоршыцца здароўе і, адпаведна, — настрой. Вы ж не хочаце выплядаць хворым чалавекам?

11 верасня, серада. Стрыжка сёння можа прыцягнуць сваркі, канфлікты. Могуць сапасавацца адносіны не толькі з начальствам, але і з каханым чалавекам, сябрамі.

12 верасня, чацвер. Сёння Месяц добразычліва ставіцца да

любых маніпуляцый з валасамі. Лічыцца, што стрыжка ў восьмы дзень Месяца здольная умацаваць здароўе і нават падоўжыць жыццё. Акрамя таго, састрыжаныя сёння валасы хутка адрастаюць і выдатна выглядаюць.

13 верасня, пятніца. Зробленая ў гэты месяцовы дзень стрыжка паслужыць пачаткам пазітыўных пераменаў у вашым лёсе, а таксама будзе па вартасці ацэнена навакольнымі.

14 верасня, субота. Дзень рэкамендуецца для стварэння новых прычосак і вобразаў. Эксперыменты над знешнасцю будучы удалымі.

15 верасня, нядзеля. Працягваюцца спрыяльны перыяд для стрыжкі, так што можаце смела ісці ў салон прыгажосці. Мала таго, што стрыжка зробіць вас значна прывабней, дык яна яшчэ пазбавіць ад негатывіўнай энергіі, узмоцніць праніклівасць, абвострыць інтуіцыю. Дзень таксама

спрыяльны для афарбоўвання валасоў.

16 верасня, панядзелак. Наведванне цырульні сёння вітаецца. Пажаўнячы маскі ў гэты дзень лепш засвойваюцца, а значыць, прыносяць больш карысці.

17 верасня, аўторак. Стрыжка валасоў і іншыя аперацыі з валасамі цалкам магчымыя. Месяц расце, і па календары стрыжак дапушчальна ўсё!

18 верасня, серада. Сёння асабліва карысна харчаванне, расчэсванне, масаж, мыццё валасоў. Чым гучэйшыя валасы, тым больш багата, таму стрыжы валасы сёння не рэкамендуецца. Гэтая працэдура можа нашкодзіць і стварыць лішнія жыццёвыя праблемы.

19 верасня, чацвер. Актыўная сёння дзейнасць, таму сёння неспрыяльны дзень для любых стрыжак у цырульні.

20 верасня, пятніца. Працягваюцца неспрыяльны перыяд. Ад-

моўцеся сёння ад стрыжкі, укладкі і афарбоўвання.

21 верасня, субота. Для павышэння сваёй прывабнасці можна падстрыжыць валасы або проста прыгожа ўклаці. І першае, і другое ўздыме настрой і зробіць вас яшчэ больш абаяльнымі.

22 верасня, нядзеля. Візіт у салон прыгажосці сёння пойдзе на карысць і будзе спрыяць аздараўленню і гарманізацыі ўзаемаадносін са светам, калі вы не запланавалі вялікіх пераменаў.

23 верасня, панядзелак. Састрыжаныя валасы будучы расці марудна. Стрыжыцца ці не стрыжыцца сёння — вырашаць вам.

24 верасня, аўторак. Стрыжка негатывіўна адаб'ецца на настроі. Вы пачынаеце ўважліва прыглядацца да навакольнага свету і бачыць усё недахопы.

25 верасня, серада. Стрыжка валасоў можа прывесці да сварак і скандалаў. А вось афарбоўванне

ИЗВЕЩЕНИЕ ОБ ОТКРЫТОМ АУКЦИОНЕ ПО ПРОДАЖЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ В ЧАСТНУЮ СОБСТВЕННОСТЬ

Наименование объекта	Лот № 1	Лот № 2	Лот № 3
Целевое назначение	Строительство и обслуживание жилого дома		
Местонахождение объекта	г. Малорита, ул. Олесика, 130	г. Малорита, ул. Олесика, 132	г. Малорита, ул. Олесика, 134
Продавец объекта	Малоритский районный исполнительный комитет		
Организатор торгов	Малоритский районный исполнительный комитет		
Начальная цена продажи, руб.	15 624 000	18 887 300	16 407 900
Сумма задатка, руб.	2 343 600	2 833 100	2 461 200
Характеристика объекта, площадь земельного участка (га), решение об отводе земельного участка, кадастровый номер	0,0857 га, Решение Малоритского районного исполнительного комитета от 25.07.2013 г. № 843 Кад. № 125281302601002987	0,1036 га, Решение Малоритского районного исполнительного комитета от 25.07.2013 г. № 844 Кад. № 125281302601002988	0,0857 га, Решение Малоритского районного исполнительного комитета от 25.07.2013 г. № 845 Кад. № 125281302601002989
Ограничения в использовании земельного участка	Охранная зона линий электропередачи напряжением до 1000 вольт на площади 0,0050 га	Охранная зона линий электропередачи напряжением до 1000 вольт на площади 0,0100 га	нет
Вещное право, срок аренды земельного участка	Частная собственность		
Размер расходов, связанных с проведением аукциона и подготовкой документации, руб.	5 927 650	4 775 750	4 775 750
Условия продажи	<ol style="list-style-type: none"> Внесение платы за земельный участок. Возмещение затрат, связанных с организацией и проведением аукциона, включая расходы, связанные с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения, формированием земельного участка, государственной регистрацией создания этого участка. Осуществление в двухмесячный срок государственной регистрации прав, ограничений прав на земельный участок; Получение в установленном порядке технической (проектной) документации и разрешения на строительство одноквартирного жилого дома. Снятие плодородного слоя почвы из-под строящихся зданий и использование его для благоустройства отводимого участка. Занятие (освоение) земельного участка не позднее одного года после получения свидетельства (удостоверения) о государственной регистрации прав на него. 		

Аукцион состоится **03 октября 2013 года в 11.00** по адресу: г. Малорита, ул. Красноармейская, 1.

Контактные телефоны в г. Малорита: (8 01651) 2 30 01, 2 30 17, 2 28 03.

Для участия в аукционе представляются:

- Заявление на участие в аукционе по установленной форме и подписанное соглашение с райисполкомом.
- Заверенная банком копия платежного поручения о внесении суммы задатка на расчетный счет № 3602223000219 ЦБУ № 120 АСБ «Беларусбанк» МФО 150501246, код платежа 04002, получатель платежа – районный бюджет, УНН 200077623.
- Для участия в аукционе гражданин, индивидуальный предприниматель или юридическое лицо (лично либо через своего представителя или уполномоченного должностного лица) в установленном и в извещении о проведении аукциона срок подает заявление на участие в аукционе с указанием кадастровых номеров и адресов земельных участков, которые предполагается получить по результатам аукциона, а также представляет документ, подтверждающий внесение суммы задатка (задатков) на текущий (расчетный) счет, указанный в извещении, с отметкой банка.
- Кроме того, в комиссию или организацию представляются:
  - гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования;
  - индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;
  - представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;
  - представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии документов, подтверждающих государственную регистрацию юридического лица, без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;
  - представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенности или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;
  - представителем иностранного гражданина – легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;
  - При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц, предъявляют документ, удостоверяющий личность.
  - Граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица, желающие участвовать в аукционе в отношении нескольких земельных участков, вносят задатки в размере, установленном для каждого из предметов аукциона.
  - Условием проведения аукциона является наличие не менее 2 участников.
  - для аукциона по продаже земельных участков в частную собственность для строительства жилого дома.

Заявления об участии в аукционе принимаются до 30 сентября 2013 года (включительно) по адресу: г. Малорита, ул. Красноармейская, 1, каб. 54, землеустроительная служба Малоритского райисполкома с 8.00 до 17.00 по рабочим дням.

КРАТКАЯ ИНФОРМАЦИЯ ОБ ОТКРЫТОЙ ПРОДАЖЕ ОБЛИГАЦИЙ ПЕРВОГО ВЫПУСКА

Общества с ограниченной ответственностью «Кредитум» (ООО «Кредитум»)

1. Полное наименование Эмитента облигаций (на белорусском и русском языках)
на белорусском языке: полное – Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Крэдытум»; сокращенное – ТАА «Крэдытум».
на русском языке: полное – Общество с ограниченной ответственностью «Кредитум»; сокращенное – ООО «Кредитум».

2. Место нахождения Эмитента, телефон, факс, электронный адрес
Юридический и почтовый адрес: 220005, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Платонова, 36, комн. 11 «г», e-mail: info@kreditum.by; тел./факс: +375 17 290 43 84.

3. Основные виды деятельности Эмитента
Согласно Общесоюзному классификатору Республики Беларусь «Виды экономической деятельности» ОКРБ 005-2006:

Код	Наименование вида деятельности
51	Оптовая торговля, включая торговлю через агентства, кроме торговли автотранспортными средствами и мотоциклами
6521	Финансовый лизинг
65220	Предоставление потребительского кредита
67130	Прочая вспомогательная деятельность в сфере финансового посредничества
71	Аренда машин и оборудования без оператора и проката бытовых изделий и предметов личного пользования

4. Номер расчетного счета Эмитента для зачисления денежных средств при проведении открытой продажи облигаций, наименование обслуживающего банка
Расчетный счет в белорусских рублях № 3012065423005 в ЗАО «БелСвязьбанк» (РКЦ № 1, г. Минск, пл. Свободы, 4), код 175, УНН 807000069, ОКПО 37580914.

5. Наименование периодического печатного издания, определенное Эмитентом для раскрытия информации, и сроки ее публикации
В соответствии с законодательством бухгалтерская отчетность Эмитента в периодических печатных изданиях не публикуется.
Информация о внесенных изменениях в проспект эмиссии будет публиковаться в газете «Звязда» не позднее 7 (семи) дней с даты государственной регистрации соответствующих изменений в регистрирующем органе.
Информация о принятом решении о реорганизации или ликвидации Эмитента будет публиковаться в газете «Звязда» не позднее 30 (тридцати) дней с даты принятия соответствующего решения уполномоченным органом ООО «Кредитум».

6. Наименование депозитария, обслуживающего Эмитента
Наименование депозитария: Общество с ограниченной ответственностью «Промреестр».
Место нахождения депозитария: 220050, г. Минск, ул. К. Цеткин, 16-608.
Депозитарий зарегистрирован в Едином государственном реестре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 101275094; Код депозитария: D23.
Специальное разрешение (лицензия) на осуществление профессиональной и биржевой деятельности по ценным бумагам № 022005/200-124-1123, выдана Министерством финансов Республики Беларусь 19.06.2012, срок действия лицензии – по 01.08.2022.

7. Размер Уставного фонда Эмитента
Уставный фонд Эмитента сформирован полностью и составляет 1.076.661.160 (один миллиард семьдесят шесть миллионов шестьсот шестьдесят одна тысяча сто шестьдесят) белорусских рублей.

8. Дата, номер государственной регистрации Эмитента и наименование органа, его зарегистрировавшего
ООО «Кредитум» зарегистрировано решением Минского городского исполнительного комитета Республики Беларусь от 20.07.2012 в Едином государственном реестре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 191760494.

9. Решение о выпуске облигаций
Решение о первом выпуске облигаций принято общим собранием участников ООО «Кредитум» 02.05.2013 г., протокол № 5.

10. Форма выпуска и вид облигаций, объем эмиссии, количество, номинальная стоимость, серия, номера

Форма выпуска и вид облигаций	именные, процентные, конвертируемые, в бездокументарной форме
Объем эмиссии облигаций	3.850.000.000 (три миллиарда восемьсот пятьдесят миллионов) белорусских рублей
Номинальная стоимость облигаций	10.000.000 (десять миллионов) белорусских рублей
Количество облигаций	385 (триста восемьдесят пять) штук
Серия, номера облигаций	Серия КР-1, номера 001-385

11. Цель выпуска облигаций и направление использования средств, полученных от размещения облигаций.
Выпуск облигаций осуществляется с целью привлечения дополнительных денежных средств юридических и физических лиц и направление привлекаемых средств на финансирование затрат, связанных с: - приобретением основных средств Эмитентом; - хозяйственной деятельностью Эмитента, связанной с осуществлением лизинговой деятельности и оптовой торговлей.
Средства, полученные от размещения облигаций, будут использованы Эмитентом в соответствии с целями их выпуска.

12. Обеспечение выпуска облигаций
Исполнение обязательств Эмитента по облигациям обеспечивается залогом недвижимого имущества, принадлежащего на праве собственности индивидуальному предпринимателю Антипенко Анжелике Валерьевне. Договор о предоставлении ипотеки № 1 от 03.05.2013 г., заключен между Эмитентом и Индивидуальным предпринимателем Антипенко А. В.

13. Период проведения открытой продажи облигаций
Дата начала открытой продажи облигаций: 16 сентября 2013 г.
Дата окончания открытой продажи облигаций: 16 декабря 2013 г.

14. Место и время проведения открытой продажи облигаций
Размещение облигаций осуществляется путем открытой продажи физическим и юридическим лицам – резидентам и нерезидентам Республики Беларусь (далее – покупатели) в соответствии с законодательством Республики Беларусь.
Для приобретения облигаций покупатели должны обратиться по месту нахождения:
- Эмитента: 220005, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Платонова, 36, к. 11 «г».;
- профессионального участника рынка ценных бумаг: ООО «Патернус Аер»: 220005, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Платонова, 36, комн. 11 «д», тел./факс +37517-3926855. Электронный адрес: a@investor.by.
Облигации обращаются на вторичном рынке в соответствии с законодательством Республики Беларусь.

15. Срок обращения облигаций
Срок обращения облигаций – 1 096 календарных дней (с 16.09.2013 по 16.09.2016).

16. Дата погашения облигаций
Дата начала погашения облигаций – 16.09.2016.

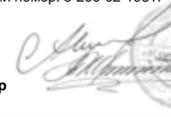
17. Доход по облигациям
Процентный доход по облигациям установлен в размере действующей ставки рефинансирования Национального банка Республики Беларусь (с учетом ее изменения), увеличенной на 10 (десять) процентных пунктов.

18. Условия и порядок возврата средств инвесторам при запрете выпуска облигаций Департаментом по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь
В случае запрета Департаментом по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь выпуска Облигаций, Эмитент в месячный срок с момента получения от регистрирующего органа уведомления о запрете выпуска ценных бумаг возвращает инвесторам средства, полученные в оплату размещенных ценных бумаг, а также накопленный по таким облигациям доход, и письменно уведомляет регистрирующий орган о возврате указанных средств инвесторам в полном объеме.
Денежные средства возвращаются:
- физическим лицам – банковским переводом на лицевые счета;
- юридическим лицам – банковским переводом на текущий счет.

19. Основания, по которым выпуск бездокументарных облигаций может быть признан несостоявшимся, основания отказа от выпуска облигаций
Эмитентом не устанавливаются основания, по которым выпуск бездокументарных облигаций может быть признан несостоявшимся, либо основания отказа от выпуска.

20. Место, время и способ ознакомления с проспектом эмиссии облигаций
С более подробной информацией и с проспектом эмиссии можно ознакомиться в течение всего срока обращения облигаций у Эмитента по адресу: 220005, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Платонова, 36, комн. 11 «г», или у профессионального участника рынка ценных бумаг ООО «Патернус Аер» по адресу: 220005, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Платонова, 36, комн. 11 «д» в рабочие дни с 9.00 до 16.00.

21. Дата и номер государственной регистрации облигаций
Облигации зарегистрированы Департаментом по ценным бумагам Министерства финансов Республики Беларусь 30 августа 2013 года. Регистрационный номер: 5-200-02-1981.

Управляющий ООО «Кредитум» А.А. Шевчук
Главный бухгалтер ООО «Кредитум» К.Л. Шершень

ДОБРУШСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ 4 октября 2013 года проводит открытый аукцион на право заключения договора аренды земельного участка в Добрушском районе

	Лот 1	Лот 2	Лот 3
1 Адрес земельного участка	Добрушский район, аг. Перерост, ул. Демьяна Бедного (около жилого дома № 22)	Добрушский район, аг. Ленино, ул. Советская	Добрушский район, г.п. Тереховка, ул. Ленина
2 Кадастровый номер	321286403101000327	321284804601000443	321255700001000640
3 Площадь земельного участка	0,0224	0,0373	0,0847
4 Срок аренды (лет)	25	25	25
5 Целевое назначение	для строительства и обслуживания торгового павильона	для строительства и обслуживания торгового павильона	Для строительства и обслуживания здания магазина
6 Инженерная инфраструктура *	электричество, водопровод, газ*	электричество, водопровод, газ*	электричество, водопровод, газ*
7 Расходы по подготовке документации (рублей)	6 723 809	6 796 798	8 565 336
8 Начальная цена права заключения договора аренды (рублей)	53 760	710 210	10 787 628
9 Задаток (рублей)	5 500	70 000	1 080 000

Аукцион состоится по адресу: г. Добруш, ул. Князя Ф.И. Паскевича, д. 9. Дата проведения: 04.10.2013 г. в 10.00. Заявления на участие и необходимые документы принимаются с 9.00 до 17.00 по адресу: г. Добруш, ул. Князя Ф.И. Паскевича, д. 9, каб. № 4. Окончание приема заявлений и документов: 30.09.2013 г. в 17.00. Контактный телефон 8 02333 3 03 48.

Задаток за участие в аукционе перечисляется на расчетный счет Добрушского районного исполнительного комитета № 3642400009069 в ЦБУ № 309 филиала № 300 ГОУ ОАО «АСБ Беларусбанк» в г. Добруш, ОКПО 04063380, УНН 400060257.

К участию в аукционе допускаются лица, подавшие в комиссию в указанные сроки соответствующее заявление с приложением необходимых документов и внесшие в установленном порядке на указанный в объявлении расчетный счет задаток (задатки) в размере, порядке и сроки, определенные в извещении.

Граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица, желающие участвовать в аукционе в отношении нескольких земельных участков, вносят задатки в размере, установленном для каждого из предметов аукциона.

Документы, необходимые для участия в аукционе на право заключения договоров аренды земельных участков:

- заявление на участие в аукционе с указанием кадастровых номеров и адресов земельных участков;
- заверенные банком копии платежных поручений о внесении задатка на расчетный счет.

Кроме того, в комиссию представляются: гражданином – копия документа, содержащего его идентификационные сведения, без нотариального засвидетельствования; индивидуальным предпринимателем – копия свидетельства о государственной регистрации индивидуального предпринимателя без нотариального засвидетельствования;

представителем гражданина или индивидуального предпринимателя – нотариально удостоверенная доверенность;

представителем или уполномоченным должностным лицом юридического лица Республики Беларусь – доверенность, выданная юридическим лицом, или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, копии устава и свидетельства о государственной регистрации юридического лица без нотариального засвидетельствования, документ с указанием банковских реквизитов юридического лица;

представителем или уполномоченным должностным лицом иностранного юридического лица – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык, легализованные в установленном порядке доверенности или документ, подтверждающий полномочия должностного лица, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с засвидетельствованным в установленном порядке переводом на белорусский или русский язык;

При подаче документов на участие в аукционе граждане, представители граждан, индивидуальных предпринимателей и юридических лиц, уполномоченные должностные лица юридических лиц, предъявляют документ, удостоверяющий личность.

Граждане, индивидуальные предприниматели и юридические лица, желающие участвовать в аукционе в отношении нескольких земельных участков, вносят задатки в размере, установленном для каждого из предметов аукциона.

Условием проведения аукциона является наличие не менее 2 участников.

– для аукциона по продаже земельных участков в частную собственность для строительства жилого дома.

Кублицкий сельский исполнительный комитет Ушацкого района Витебской области (Продавец) проводит открытый аукцион 7 октября 2013 г. в 10.00 в здании Кубличского сельского исполнительного комитета аг. Кубличи, ул. Советская, д. 1 по продаже 1 (одного) земельного участка для индивидуального строительства:

ЛОТ 1 — земельный участок в д. Подъезно, ул. Центральная, 37А, площадь 0,1010 га, кадастровый номер 224982808101000030

Начальная цена 15 000 000 (Пятнадцать миллионов) рублей.
Размер задатка 1 500 000 рублей уплачивается при подаче заявления на регистрацию участника аукциона. Получатель – Кублицкий сельский исполнительный комитет, р/с 3641328051168 в филиале № 216 ОАО «АСБ Беларусбанк» г. Полоцк, код 648, код платежа 04901.

Шаг аукциона 5%.
Характеристика участка: расположен в 50 м от озера Язно, 50 м от леса.

Условия продажи: внесение победителем аукциона платы за земельный участок, возмещение расходов, связанных с подготовкой и проведением аукциона и формированием земельного участка, в том числе с государственной регистрацией в отношении создания земельного участка, осуществление в двухмесячный срок после принятия решения о предоставлении ему земельного участка, государственной регистрации права на этот участок, получения в установленном порядке разрешительной документации на строительство жилого дома, занятия участка не позднее одного года после получения свидетельства государственной регистрации и права на него.

Заявления принимаются: до 06.10.2013 г. с 8.00 до 13.00, с 14.00 до 16.00 по адресу: аг. Кубличи, ул. Советская, д. 1, Кублицкий сельский исполнительный комитет. Граждане представляют паспорт гражданина РБ, его ксерокопию и квитанцию об уплате задатка.
Тел.: (02158) 2 37 47, 2 37 41.
Условия проведения: аукцион будет проводиться при наличии двух и более участников аукциона.

УНП 300007216

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ на «Комплекс многоквартирных жилых домов со встроенными помещениями общественного назначения по ул. Курганная в г. Минске»

Информация о застройщике:
Застройщик: Иностранное общество с ограниченной ответственностью «ГЕРБЛИМВЕСТ», зарегистрировано Минским горисполкомом решением от «03-января 2013 года в Едином государственном реестре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 191068402.

Адрес: 220004, Республика Беларусь, г. Минск, ул. Сураганова, д. 58, 2-й этаж.
Режим работы: пн.–пт. с 9.00 до 18.00, перерыв с 13.00 до 14.00.
Телефон: (017) 296-69-91. Факс: (017) 296-69-90.
До настоящего проекта организация не осуществляла функции застройщика жилых домов и иных объектов недвижимости.

Информация о проекте строительства: Застройщик семи домов 3-й, 4-й, 5-й очереди.
Цель проекта строительства – строительство семи 9-этажных многоквартирных жилых домов № 03/1, 03/2, 03/3, 03/4, 04/1, 04/2 по генплану; строительство 3-я, 4-я, 5-я очереди строительства – блок-секции серии М64-У1 ОАО «МПАПИ».

Здание многоквартирных жилых домов №№ 03/1, 03/2, 03/3, 03/4, 04/1, 04/2 по генплану запроектировано из 1-й очереди. Здание многоквартирного жилого дома № 05 по генплану запроектировано из 2-ух секций. Общая площадь жилых зданий №№ 03/1, 03/3, 04/1 по генплану 2 645,01 м², из них жилых помещений (квартир) – 2 267,53 м². Количество жилых помещений (квартир) – 52, из них: однокомнатных – 42, двухкомнатных – 10.
Общая площадь жилых зданий №№ 03/2, 03/4, 04/2 по генплану 2 651,31 м², из них жилых помещений (квартир) – 2 309,25 м². Количество жилых помещений (квартир) в каждом доме – 53, из них однокомнатных – 43, двухкомнатных – 10.
Общая площадь жилого здания №05 по генплану 5 319,45 м², из них жилых помещений (квартир) – 4 618,50 м². Количество жилых помещений (квартир) – 106, из них: однокомнатных – 86, двухкомнатных – 20.
Каждая секция оборудована мусоропроводом, одним пассажирским лифтом. Во всех квартирах предусмотрены летние помещения (остекленные лоджии). Конструкция здания – сборные железобетонные конструкции с эффективным минераловатным утеплителем. Высота этажа – 2,7 м.
Объект долевого строительства расположен в г. Минске в границах ул. Курганная – ул. Космонавтов, с севера граничит с лесопарковой зоной по проектируемой улице № 1, с запада и юга – существующей уседной застройкой по ул. Курганной, с востока – существующей жилой застройкой по ул. Космонавтов.

Начало строительства 3-й очереди – май 2012 г. Начало строительства 4-й очереди – ноябрь 2012 г. Начало строительства 5-й очереди – февраль 2013 г. Ориентировочные сроки окончания строительства жилых домов 3 очереди – сентябрь 2013 года. Ориентировочные сроки окончания строительства 4 очереди – октябрь 2013 г. Ориентировочные сроки окончания строительства 5 очереди – сентябрь 2013 г.

Застройщиком получены:
- экспертное заключение Государственного комитета по стандартизации Республики Беларусь (РВП «Главогостройэкспертиза») от 20.04.2012 г. № 279-15/12; от 04.07.2012 г. № 564-15/12;
- экспертное заключение Государственного ко-

митета по стандартизации Республики Беларусь (РВП «Главогостройэкспертиза») от 17.10.2012 г. № 939/15/12;
- решение Минского городского исполнительного комитета «Об изъятии, предоставлении земельных участков и разрешения строительства». № 2320 от 08.10.2010 г.; № 4023 от 27.12.2012 г., №341 от 14.02.2013 г.; № 894 от 11.04.2013 г.
- решение Минского городского исполнительного комитета от 10.05.2012 г. № 1457 «О продлении (прекращении) сроков прав земельных участков, предоставление земельных участков в целях продления сроков прав на них и внесении изменения в решение Мингорисполкома»;
- решение о разрешении проведения проектно-изыскательских работ, строительства и реконструкции объектов, внесения изменений в проектно-сметную документацию и завершения строительства объектов по проекту с изменениями, внесения изменений в решения Мингорисполкома № 1041 от 29.03.2012 г., от 09.08.2012 г. № 2565;
- разрешение специализированной Инспекции департамента контроля и надзора за строительством по г. Минску на производство строительно-монтажных работ № 2-203Ж-067/10 от 11.10.2010, 05.11.2010, 18.12.2010, 27.01.2011; 10.08.2012 г.;
- разрешение специализированной Инспекции департамента контроля и надзора за строительством по г. Минску на производство строительно-монтажных работ № 2-203Ж-044/12 от 21.11.2012 г., 23.08.2013 г.
- разрешение специализированной Инспекции департамента контроля и надзора за строительством по г. Минску на производство строительно-монтажных работ № 2-203Ж-009/13 от 12.02.2013 г., 19.02.2013 г., 25.02.2013 г.
Застройщику на праве временного пользования на период строительства выделены земельные участки площадью 3,7575 га (свидетельство о государственной регистрации № 500/986-3352), 0,0093 га (свидетельство о государственной регистрации № 500/986-3351), 1,1232 га (свидетельство о государственной регистрации № 500/1420-999).
Генеральный подрядчик ООО «СУ-75».

Заключение договоров создания объектов долевого строительства будет проводиться поэтапно. Для физических лиц, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, юридическим лицам и индивидуальным предпринимателям предлагаются к заключению по договорам создания объектов долевого строительства квартиры (однокомнатные, двухкомнатные, общей площадью от 37,49 м² до 67,67 м²).
Стоимость одного метра квадратного жилых помещений эквивалентна 1795 (одна тысяча семьсот девяносто пять) долларов США по курсу Национального банка Республики Беларусь. Стоимость неизменна до окончания строительства. Указанная в настоящей проектной декларации цена за 1 м² общей площади по проекту соответствует квартирам и их количество считается действительным до момента опубликования новой декларации.
Уплата цены договора производится дольщиком одновременно либо поэтапно в установленном договором период по графику платежей, который является неотъемлемой частью договора (п.9 Правил заключения, исполнения и расторжения договора создания долевого строительства утвержденных

Указом Президента Республики Беларусь от 15.07.2006 г. № 396).
Работы по внутренней отделке жилых помещений, выполняемые Застройщиком:
- бетонная подготовка под укладку полов, гидроизоляция полов в санузлах без окраски стен и потолков;
- электроснабжение – поквартирная разводка электропроводки с установкой розеток, электро-счетчиков и выводов на кухне для подключения электроплиты;
- вентиляция – естественная;
- горячее и холодное водоснабжение – стояки с приборами учета, установка и подключение унитаза, выводы для кухни и ванны;
- канализация – стояки с поквартирной разводкой трубопроводов до точек подключения; в туалете установлены унитазы с бачками.
- отопление – водное;
- телефонизация, радиофикация, телевидение – поквартирная разводка.
Внутренняя отделка мест общего пользования: общие коридоры, лифтовые, лестничные пролеты, входные группы, технические помещения.
Иные работы по внутренней отделке Застройщиком не выполняются, в том числе не устанавливаются внутренние дверные блоки, а так же не производится чистовая отделка помещений.
Состав общего имущества в многоквартирном жилом доме, которое будет в общей долевой собственности дольщиков после ввода объекта в эксплуатацию: межквартирные лестничные клетки, лестницы, лифты, лифтовые, вентиляционные и иные шахты, коридоры, крыши, технические этажи и подвалы, другие места общего пользования, не сущие, ограждающие несущие конструкции, механическое, электрическое, сантехническое и иное оборудование, находящееся за пределами жилых и (или) нежилых помещений, но обеспечивающее их жизнедеятельность, элементы озеленения и благоустройства, а также иные объекты недвижимости, служащие целевому использованию здания. Данное имущество поступает в общую собственность дольщиков, если финансирование этих объектов производилось дольщиками, и передается Застройщиком по акту приема-передачи представителю товарищества собственников, если на момент ввода дома в эксплуатацию это товарищество создано. В случае если такое товарищество не создано, либо, определяемому общим собранием Дольщиков, либо уполномоченному местным исполнительным и распорядительным органом.
После выполнения строительно-монтажных работ на прилегающей территории жилого дома будет выполнено благоустройство и озеленение согласно утвержденному генеральному плану.
Срок действия настоящей проектной декларации – до момента опубликования новой проектной декларации, которая отменяет действие опубликованных ранее.
Информацию по объекту долевого строительства и условиям заключения договоров можно получить в уполномоченной риэлтерской организации ООО «РиэлТхаус», лиц. № 02240/225, 18.05.2011-16 Министр Республики Беларусь, риэлт. услуги, УНП 191441618, по адресу: г. Минск, ул. Сураганова, д. 58, 2-й этаж, пом. 3, каб. 2, тел.: (017) 202-02-45, (029) 504-08-20.

